

ДОКЛАД

ОТНОСНО ESG ОПОВЕСТЯВАНИЯТА НА
КОМПАНИИТЕ В БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ 2024 Г.

ОТГОВОРЕН РЕДАКТОР

Виржиния Желязкова

Професор по кръгова икономика и устойчиви финанси в Института за икономически изследвания при Българската академия на науките и преподавател в Университета по застраховане и финанси (УЗФ), гр. София

АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

Въведение и Заключение – автор проф. д.ик.н. Виржиния Желязкова

Част I и Част II – разработени от доц. д-р Марина Стефанова, СУ „Св. Климент Охридски“ и Илка Киселова, мениджър „Устойчивост“ към Българска фондова борса

Част III – разработена от проф. д-р Даниела Бобева и доц. д-р Стефан Райчев от ПУ „П. Хилендарски“

Част IV – разработена от проф. д.ик.н. Виржиния Желязкова, проф. д-р Даниела Бобева и проф. д-р Спартак Керемедчиев, Институт за икономически изследвания при Българската академия на науките

Част V – разработена от проф. д.ик.н. Виржиния Желязкова и Илка Киселова, мениджър „Устойчивост“ към Българска фондова борса

Технически редактор – д-р Снежана Йотинска, главен експерт в Българска фондова борса

Екип на Българска фондова борса

ISSN 3134-2302

Издател: Сдружение „Център за устойчиви финанси и енергетика“
Град София

Съдържание

Въведение	3
Част I. Публични дружества	6
Част II. Енергийни дружества	20
Част III. Банки	32
Част IV. Държавни предприятия	57
Част V. Резултати от анкетно проучване за ESG оповестяването в България	65
Заключение	71

Въведение

Юни, 2026 г.

Въведение

Настоящият доклад представлява продължение на инициативата, стартирала през 2024 г. с публикуването на първия интегриран анализ относно оповестяването на информация за екологичните, социалните и управленските (ESG) аспекти на дейността на българските дружества. Целта на настоящото издание е не само да проследи развитието на ESG отчетността през 2024 г., но и да очертае основните тенденции, предизвикателства и области на напредък в контекста на динамично променящата се европейска регулаторна рамка.

В доклада са представени резултатите от мащабно изследване на практиките, свързани с ESG оповестяването и устойчивото отчитане на компаниите в България през 2024 г., с фокус върху публичните дружества, енергийните предприятия, държавните предприятия и банковия сектор. Обект на анализ са общо 149 организации, от които 78 публични дружества, търгувани на Българската фондова борса, 29 дружества на Българската независима енергийна борса, 26 държавни предприятия и 16 банки.

Анализът е разработен в контекста на продължаващото развитие на европейската регулаторна рамка в областта на устойчивото развитие, включително Европейските стандарти за отчитане на устойчивостта (European Sustainability Reporting Standards, ESRS), Регламента на Европейския съюз (ЕС) за Таксономията (2020/852/ЕС), Директивата за корпоративно отчитане на устойчивостта (Corporate Sustainability Reporting Directive, CSRD) и последвалите промени, свързани с Omnibus пакета на Европейската комисия.

Промените, предложени и приети в рамките на Omnibus пакета, поставят началото на нов етап в развитието на европейската рамка за устойчиво отчитане, свързан с поетапно прилагане на изискванията, прецизиране на обхвата на задължените да оповестяват ESG информация предприятия и стремеж към намаляване на административната тежест, особено за по-малките дружества. Въпреки това посоката на развитие остава ясно очертана – към постепенно изграждане на по-структурирани, съпоставими и надеждни системи за ESG оповестяване и управление на устойчивостта.

В този контекст настоящият доклад има за цел да проследи доколко предприятията в България вече изграждат практики, съответстващи на логиката и изискванията на ESRS стандартите, независимо от различията в степента на формална приложимост на регулациите към отделните организации. По този начин анализът позволява да бъдат идентифицирани както областите, в които се наблюдава напредък, така и тези, при които все още съществуват ограничения, особено по отношение на количественото измерване, проследяването на въздействията върху околната среда и обществото, и систематизацията на данните.

Методологията на изследването се основава на структуриран въпросник от общо 68 въпроса, разработен в съответствие с основните тематични области на ESG отчетността и с логиката на ESRS стандартите. Анализирани са публично достъпни годишни отчети, нефинансови декларации, доклади за устойчивост и друга публично оповестена информация за 2024 г. Въпросникът обхваща както наличието на политики, стратегии, цели и управленски механизми, така и въпроси, свързани с количествените показатели, климатичните рискове, емисиите на парникови газове, използваните методологии и системите за измерване и проследяване на въздействията.

При анализа е използван подход, основан на оценка на степента на оповестяване чрез категориите „Да“, „Частично“, „Не“ и „Неприложимо“, което позволява по-прецизно проследяване както на наличието на информация, така и на степента на нейната детайлност и структурираност. В този смисъл докладът не представлява оценка на реалното екологично или социално въздействие на организациите, а анализ на начина, по който информацията за устойчивостта е структурирана, представена и интегрирана в публичното оповестяване.

Резултатите показват, че в България се наблюдава реален, макар и неравномерен напредък в развитието на ESG отчетността. Част от организациите вече изграждат по-структурирани политики, механизми за управление и системи за оповестяване, докато при други, устойчи-

востта все още остава концентрирана предимно на ниво формално съответствие или частично разкриване на информация. Най-сериозните предизвикателства се наблюдават по отношение на количествените измервания, анализа на рисковете, съпоставимостта на данните и реалната интеграция на ESG факторите в процесите на управление и вземане на решения.

ЧАСТ I.

Публични дружества

Юни, 2026 г.

Част I. Публични дружества

Отчитането на екологичните, социалните и управленските аспекти от дейността на публичните дружества в България през последните години е обект на ускорена институционализация, повишаване на регулаторните изисквания и постепенно подобрене в качеството на оповестяваната нефинансова информация. В този контекст настоящият анализ има за цел да изследва ESG отчетността на публичните дружества в България през 2024 г., като анализира съдържанието на техните годишни доклади за дейността или където е приложимо, за устойчивостта.

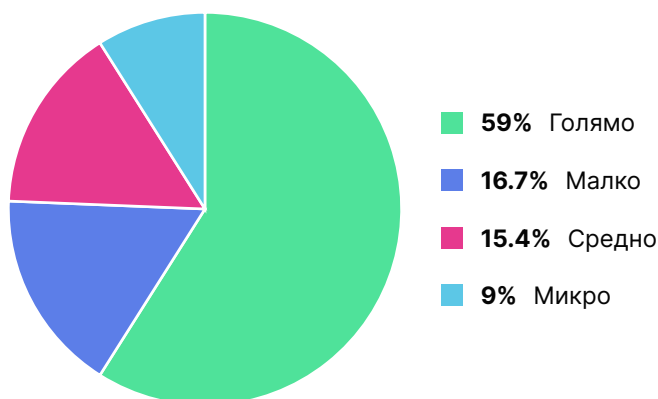
1. Отчитане на устойчивостта в публичните дружества

Съществена характеристика на ESG отчетността през разглеждания период е преходът от формално съответствие към реално съдържателно отчитане. Наблюдава се тенденция нефинансовите показатели да се превръщат от периферна дейност в централен елемент на корпоративната отчетност, като публичните дружества постепенно започват да интегрират ESG цели в своите стратегии и управленски процеси. В този смисъл отчетите за устойчивост вече не изпълняват единствено функцията на регулаторно изискване, а се използват като инструмент за стратегическо управление и комуникация с инвеститорите.

Допълнителен елемент в развитието на ESG отчетността е въвеждането на външна оценка чрез ESG рейтинги, които позволяват сравнителен анализ на публичните дружества. Инициативи за създаване на ESG индекси и използването на международни бази данни стимулират компаниите да предоставят по-структурирана и стандартизирана информация, включително на английски език, с цел повишаване на тяхната видимост на международните капиталови пазари.

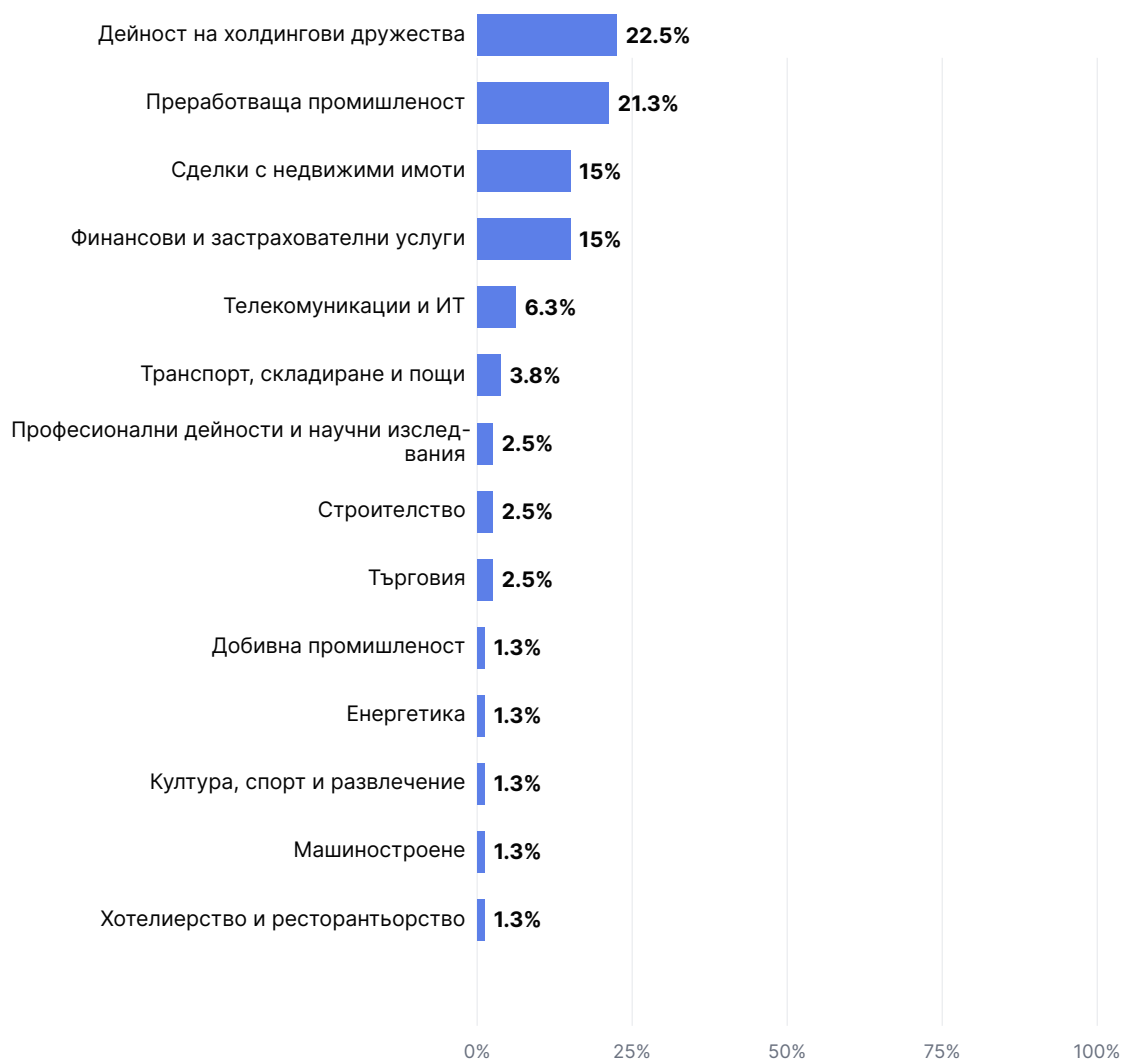
2. Обхват и характеристики на изследването

Анализът обхваща 84 търговски участници, регистрирани на Българската фондова борса (БФБ) АД. От тях в доклада са изключени 2 банки и 4 енергийни дружества, чиито резултати са анализирани в други части на този доклад. 58% от дружествата са големи, 15% – средни, 16% – малки, а 9% – микропредприятия (Фиг. 1).

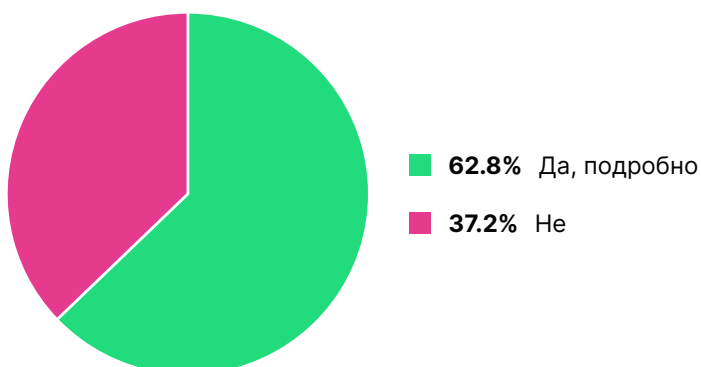
Фиг. 1. Размер на предприятията

Разпределението на дружествата по икономически сектори е представено на Фиг. 2, като преобладаващият процент от тях, 23% са холдингови структури, а 21% оперират в сферата на производството. На трето място са сектор недвижимите имоти и финансови и застрахователни услуги (15%).

Фиг. 2. Разпределение на предприятията по икономически сектори

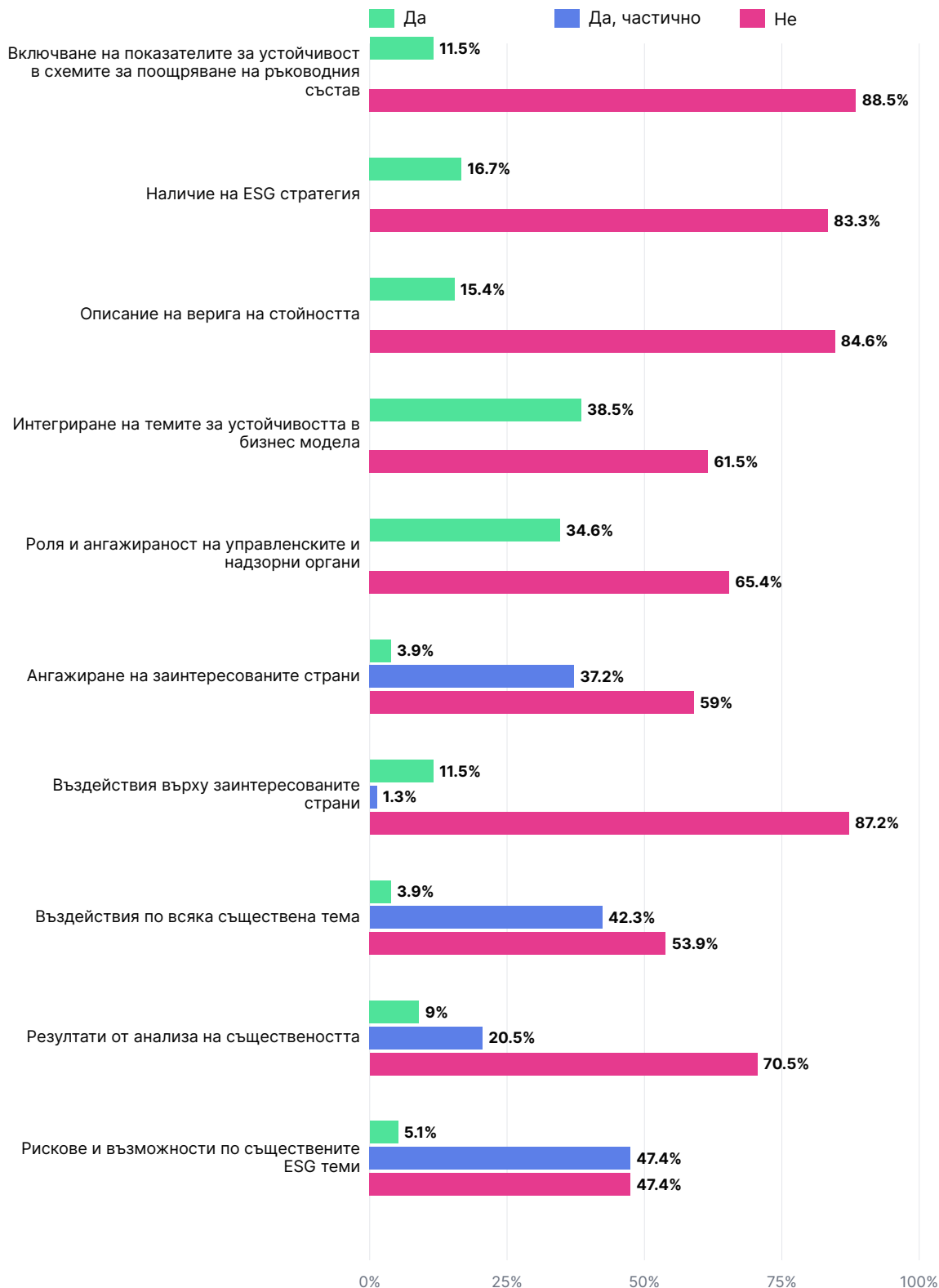
От изследваните публични дружества почти всички имат публикувани и общодостъпни годишни доклади за своята дейност през 2024 г. Резултатът е важен, защото показва високо ниво на прозрачност в сектора. Подобно е съотношението и в областта на устойчивостта. От задължените да оповестяват нефинансова информация 45 дружества, едва за 3 компании липсват публично достъпни ESG данни.

Фиг. 3. Наличие на информация за устойчивостта в годишните доклади за дейността (2024 г.)

3. Интегриране на принципите на устойчивост в корпоративната практика

На Фиг. 4 е представена информация относно общия подход към устойчивостта сред изследваните публични дружества, като се разкриват съществени особености в степента на интеграция на ESG принципите в тяхната дейност.

Фиг. 4. Оповестяване на информация относно общия подход към устойчивостта

На първо място, прави впечатление, че стратегическата интеграция на устойчивостта остава ограничена. Делът на публичните дружества с ясно формулирана ESG стратегия е относително нисък (около 17%), докато преобладаващата част (83%) не разполагат с такава. Подобна тенденция се наблюдава и при включването на показатели за устойчивост в схемите за възнаграждение на ръководството, където едва около 12% от дружествата отчитат наличие на такива практики. Това показва, че устойчивостта все още не е напълно интегрирана в системите за корпоративно управление и стимулиране.

В същото време се отчита умерено развитие по отношение на управленската ангажираност. Около 35% от предприятията декларират активна роля на управителните и надзорните органи по ESG теми, а 38% посочват интегриране на устойчивостта в бизнес модела. Това предполага наличие на начален етап на стратегическо осмисляне, макар и все още недостатъчно задълбочен.

По отношение на веригата на стойността и въздействията резултатите показват, че оповестяването все още е в процес на развитие и при част от показателите остава по-ограничено. Само около 15% от публичните дружества описват своята верига на стойността, а едва 12% анализират въздействията върху заинтересованите страни. Това ограничава способността за цялостна оценка на ESG рисковете и възможностите.

Особено показателни са данните за ангажираността на заинтересованите страни и анализа на съществеността. Макар че част от публичните дружества декларират частично ангажиране (37%), реалното систематичното включване остава по-рядко срещано. Едва 9% от тях представят резултати от анализ на съществеността, което е ключов инструмент за определяне на приоритетните ESG теми.

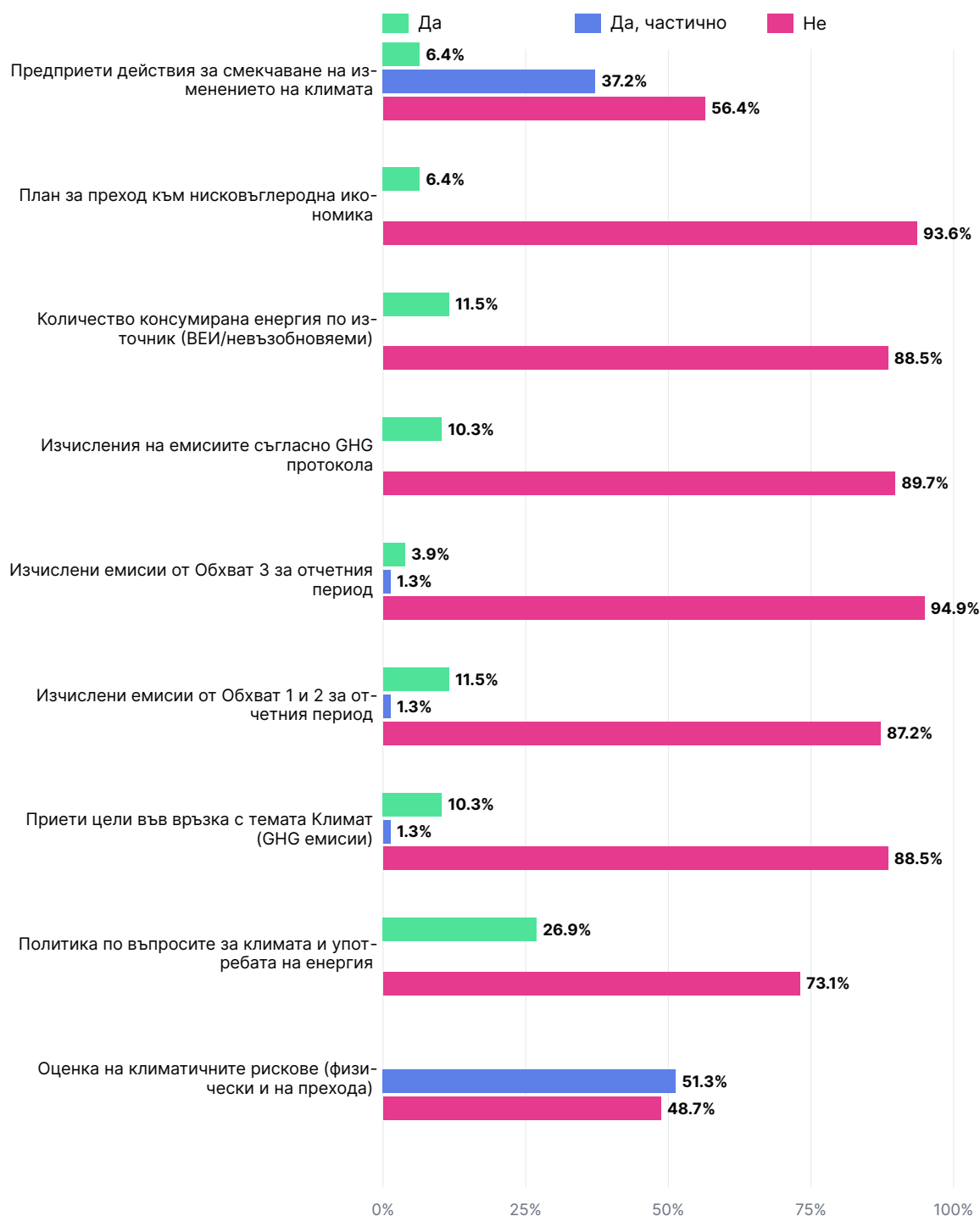
Най-сериозни области за подобрене се наблюдават при идентифицирането и управлението на рисковете и възможностите, където само 5% от предприятията отчитат пълно покритие на изискванията за оповестяване, а почти половината (47%) – частично. Това показва, че ESG все още не е напълно интегриран в процесите по управление на риска.

В обобщение, данните от фигурата потвърждават, че ESG практиките в публичните дружества се намират в ранен до междинен етап на развитие, характеризиращ се с ограничена стратегическа интеграция, частична управленска ангажираност, по-ограничено развитие на аналитичните инструменти и все още недостатъчно структурирано внимание към рисковете, въздействията и веригата на стойността.

Тези резултати очертават необходимостта от по-нататъшно развитие и задълбочаване на ESG практиките, както и от постепенно преминаване от предимно формално към по-системно и интегрирано прилагане на устойчивостта в корпоративното управление и отчетност.

4. Екологични аспекти на устойчивостта

Представената по-долу Фиг. 5 отразява състоянието на разкриваната информация свързана с климатичните политики, енергийната ефективност и управлението на енергийните ресурси сред публичните дружества, като очертава съществени трудности при прилагането на изискванията за оповестяване на екологичния компонент на ESG.

Фиг. 5. Оповестявания свързани с климатичните политики, енергийната ефективност и управлението на енергийните ресурси

На първо място, данните показват, че стратегическият подход към климатичните промени е слабо развит. Нисък е делът на публичните дружества, които имат или разработват план за преход към нисковъглеродна икономика (едва около 6%), докато 94% не предоставят такава информация. Това свидетелства за липса на дългосрочно планиране по отношение на климатичните рискове и регулаторните изисквания.

По отношение на конкретните действия за смекчаване на климатичните промени, около 6% от публичните дружества декларират пълно прилагане, а 37% – частично, докато мнозинството (56%) не предприемат или не разкриват подобни инициативи. Това показва, че макар да се правят усилия, те остават фрагментирани и несистематични.

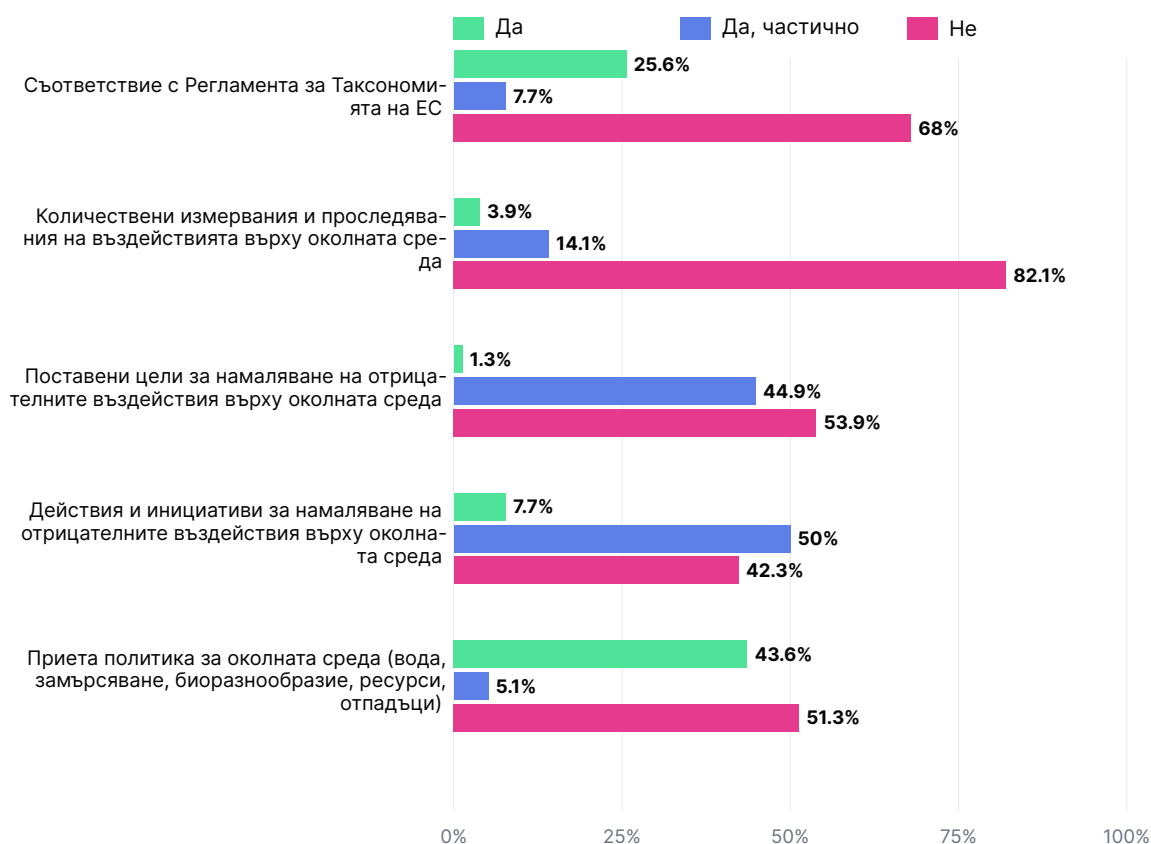
По-ограничено остава и предоставянето на информация относно енергийното потребление и емисиите на парникови газове на дружествата. Само около 10% от публичните дружества оповестяват информация за енергийното си потребление по отделните видове източници, както и изчисления на емисиите съгласно Протокола за парниковите газове (GHG протокола). Още по-ограничено е разкриването на емисии по Обхват 3 (около 4%), което е ключов индикатор за въздействието на дейността на дадена компания по веригата на стойността. Данните за емисиите от Обхват 1 и 2 също остават недостатъчни, като едва около 12% от публичните дружества ги отчитат.

От гледна точка на поставянето на цели и политики, резултатите са сходни. Около 10% от публичните дружества имат приети цели, свързани с климатичните промени, а приблизително 20% са разработили политики в тази област. Въпреки това, преобладаващата част от дружествата не интегрират тези елементи в своите управленски практики.

Относително по-добре развит е елементът, свързан с оценката на климатичните рискове, където 51% от публичните дружества отчитат частично извършване на такава оценка. Въпреки това не се наблюдава систематично и цялостно прилагане на подобни оценки, тъй като нито едно публично дружество не декларира пълно изпълнение на изискванията, а 49% изобщо не извършват такъв анализ.

Тези резултати подчертават необходимостта от значително подобрене в качеството и обхвата на климатичната отчетност, особено в контекста на нарастващите регулаторни изисквания и очакванията на инвеститорите за прозрачност и устойчивост.

По отношение на оповестяването на екологичните аспекти резултатите показват различия между формалното приемане на политики и реалното количествено измерване на постигнатите резултати (Фиг. 6).

Фиг. 6. Оповестявания, свързани с екологичните аспекти на устойчивостта

Данните показват, че 44% от публичните дружества имат приета политика за околната среда, което показва, че бизнесът в България е направил реални стъпки в тази област. Въпреки високия процент на публичните дружества, които имат политики, едва 8% от тях са предпри-

ели конкретни действия и инициативи. По-голямата част се намират в междинна фаза („Да, частично“ – 50%), което показва, че предприетите мерки са по-скоро частични и несистематизирани, отколкото устойчиво интегрирани в управленските процеси. Най-критичният резултат се наблюдава при конкретните измервания на въздействията върху околната среда и проследяването на тяхното развитие. Фактът, че 82% от дружествата не извършват количествени измервания, води до ограничена наличност на данни за представянето им в годишните доклади, което затруднява обективното отчитане и проследяване на напредъка в областта на опазването на околната среда.

В допълнение, повече от половината публични дружества (54%) нямат поставени цели за намаляване на отрицателните си въздействия. Само 1% от компаниите имат ясни и пълни цели и резултатът показва, че устойчивостта все още не е интегрирана в дългосрочните бизнес стратегии, а се разглежда като допълнителна административна тежест.

Показателно е, че едва 26% от публичните дружества успяват да отговорят напълно на изискванията на Регламента за Таксономията. Този резултат подчертава сложността на новите европейски регулации и нуждата от по-добра експертиза в компаниите за класифициране на техните дейности като екологично устойчиви.

5. Социални аспекти на устойчивостта

По отношение на политиките на компаниите към собствените им служители се наблюдава разнороден резултат. В по-висока степен се изпълняват изискванията в областта на здраве и безопасност (42%) и защита правата на човека (33%). (Фиг. 7)

Фиг. 7. Оповестявания относно политиките и действията спрямо собствените служители

Легенда:

1. Предприети действия и инициативи;
2. Поставени цели;
3. Данни относно собствената работна сила;
4. Политика за защита на правата на човека (трафик на хора, принудителен труд, детски труд);
5. Политика или система за управление за опазване на здравето и безопасността на персонала;
6. Трудови злоупотреби, професионални заболявания и свързани показатели;
7. Обучения и развитие на персонала;
8. Количествена информация относно разнообразието на полове на най-високо управленско ниво;
9. Случаи на дискриминация или случаи на нарушаване на други човешки права по отношение на собствената работна сила;
10. Обхват на колективните трудови договори;
11. Данни за равенство на заплащането между половете;
12. Количествена информация относно адекватното възнаграждение на служителите на дружеството;
13. Осигуряване на социална защита (касае болест, безработица, трудова злоупотреба и придобита инвалидност и отпуск по майчинство);
14. Степента, в която лицата с увреждания са включени сред служителите на предприятието;
15. Процент на служителите, които имат право да ползват отпуск по семейни причини.

Фиг. 7 отразява състоянието на разкриваната информация относно собствените служители като част от социалния компонент на ESG отчетността в публичните дружества. Данните показват значителна неравномерност и като цяло ниска степен на прозрачност по разглежданите индикатори.

На първо място се наблюдава, че преобладаващият дял от публичните дружества не разкриват систематично информация, свързана със служителите им. В повечето разглеждани показатели дялът на отговорите „Не“ варира между приблизително 55% и 99%, което ясно показва ограничено покриване на социалните аспекти в отчетността. Особено високи стойности на отрицателните отговори се наблюдават при част от индикаторите (над 90%), което предполага почти пълна липса на оповестяване.

В същото време, пълното разкриване на информация („Да“) остава сравнително ограничено. Най-високи стойности се наблюдават при отделни индикатори (до около 42%), но в повечето случаи дялът на публичните дружества, които предоставят изчерпателна информация, остава под 20%.

Относително по-широко разпространено е частичното разкриване („Да, частично“) в някои области, където стойностите достигат между 24% и 31%. Това предполага наличие на начални практики за събиране и оповестяване на данни, но без тяхната пълна систематизация и стандартизация.

Анализът на разпределението на отговорите показва, че социалните индикатори, свързани със служителите, често се разглеждат фрагментарно, без цялостен и структуриран подход. Липсата на последователност между отделните показатели предполага, че публичните дружества не прилагат единни стандарти за отчетност, а по-скоро отговарят на минималните регулаторни изисквания или на специфични външни очаквания.

Тези резултати подчертават необходимостта от полагането на систематични усилия за подобряване на отчетността в тази нейна част, особено по отношение на стандартизацията, измеримостта и прозрачността на показателите, свързани със служителите, в съответствие с нарастващите изисквания на регулаторната рамка и очакванията на заинтересованите страни.

На следващата фигура са представени данни за социалните аспекти на устойчивостта, разпределени в четири основни направления на оповестяване и три групи заинтересовани страни (Фиг. 8).

Фиг. 8. Оповестявания в областта на социалните аспекти на устойчивостта

Най-висока степен на оповестяване се наблюдава при въпроса „Информация за действия и инициативи“ (общо 33%), следвана от „Информация за налични политики“ (24%). Това предполага, че публичните дружества се фокусират върху споделянето на конкретни практически стъпки и формални документи, което е по-лесно измеримо и подходящо за представяне пред различни аудитории.

Групата на потребителите получава специално внимание в първите три категории, като най-високи са показателите при „Действия и инициативи“ (13%). Това показва силен пазарен фокус, където социалната устойчивост се използва като инструмент за изграждане на доверие у потребителите.

По отношение на веригата на доставки се наблюдава най-голяма хомогенност на оповестяванията (6%–8% в различните категории). Прави впечатление, че при процеса на надлежна проверка, фокусът е насочен почти изцяло към веригата на доставки (13%).

Ниски са резултатите по отношение на поставянето на цели в областта на социалните аспекти на устойчивостта. Това може да се интерпретира като липса на дългосрочна стратегическа рамка или пък като предпазливост за поемане на конкретни количествени ангажименти.

Най-слабо развитият аспект за „Засегнати общности“ и „Потребители“ (0%) е процесът на надлежна проверка. Липсата на изградени процеси в тази сфера е маркер за дефицит, на който да се обърне специално внимание, тъй като надлежната проверка е важна за поддържането на доверието на потребителите към дружествата, а също така е фундаментален елемент от регулаторните изисквания (напр. по CSRD и CSDDD¹).

Докато веригата на доставки подлежи на надлежна проверка и системен контрол, социалното въздействие върху общностите и потребителите често остава на равнище отделни инициативи, без последователно проследяване и оценка на свързаните рискове в тези области.

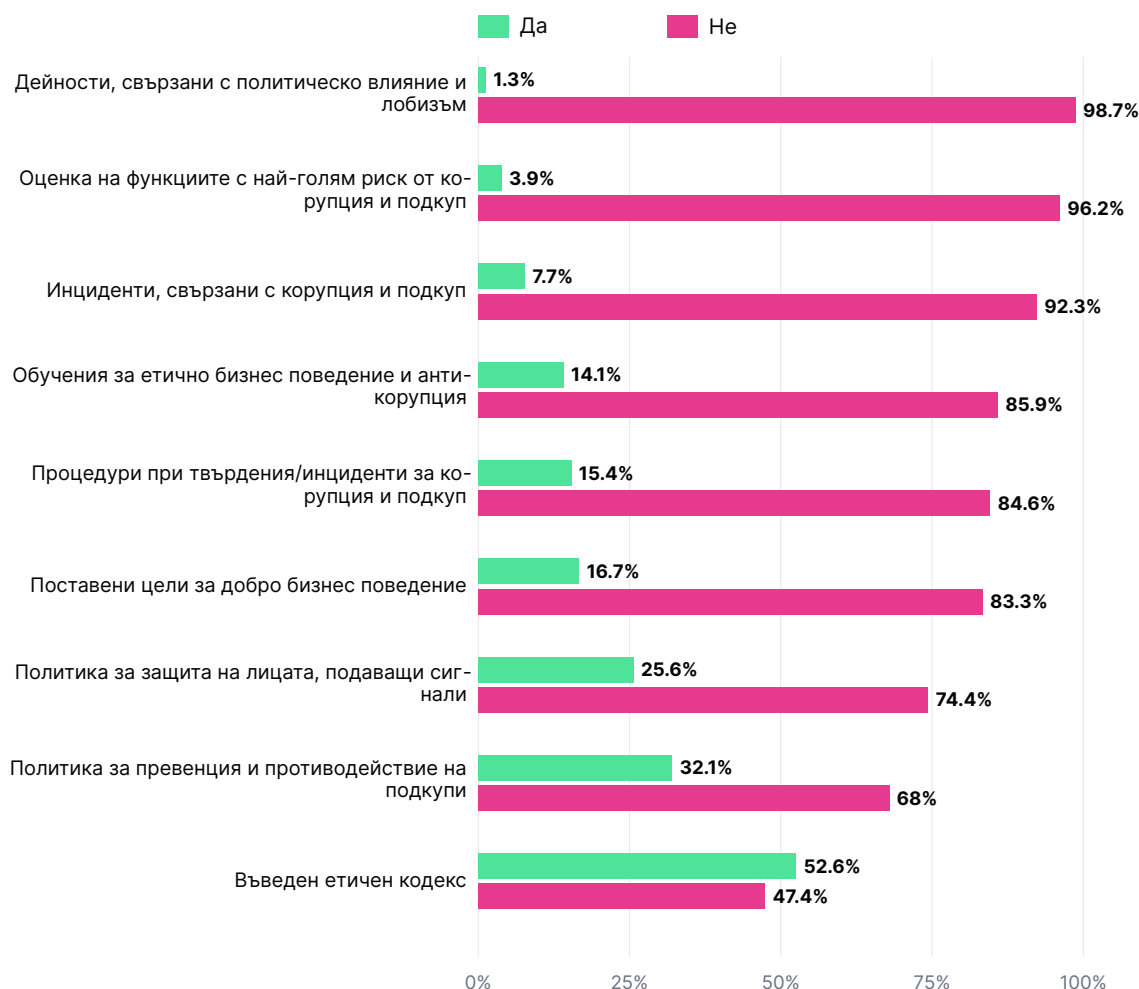
Компаниите са по-склонни да отчитат минали действия и налични политики (реактивен подход), отколкото да дефинират бъдещи цели или да внедряват сложни процеси за проверка на риска (проактивен подход).

¹CSDDD – Директивата за корпоративна устойчивост и надлежна проверка.

6. Управленски аспекти на устойчивостта

Данните от проучването очертават ясно състоянието на практиките, свързани с етичното поведение и превенцията на корупцията в изследваните публични дружества.

На първо място, в тази област се наблюдава най-висока степен на формално съответствие в сравнение с екологичните и социалните аспекти, но и по-ограничено развитие на елементите, свързани с управлението на риска (Фиг. 9).

Фиг. 9. Оповестявания на информация, свързана с управленските аспекти на устойчивостта

Наличието на етичен кодекс (53%) е единственият показател в цялото изследване (включващо E, S и G), за наличието на който положителните отговори превишават отрицателните. Това показва, че етичният кодекс се е наложил като стандартен документ за публичните дружества в България. Също така, около една трета от тях имат официални антикорупционни политики (32%).

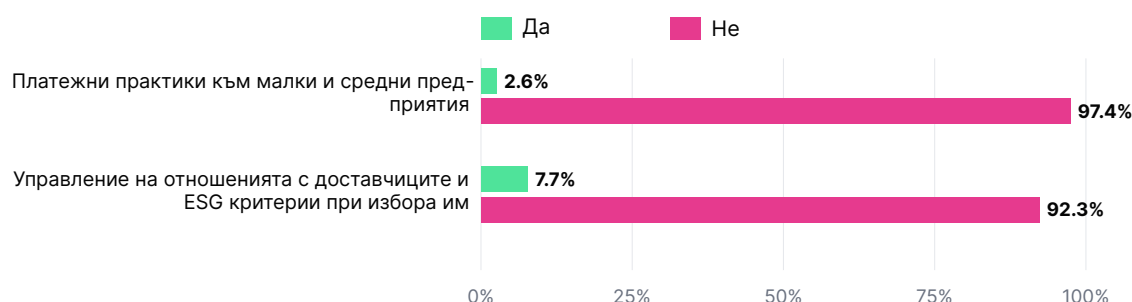
Резултатът относно оповестяването на информация за наличие на механизми за защита на подаващите сигнали остава относително нисък (26%), въпреки съществуващите законодателни изисквания, залегнали в Закона за защита на лицата, подаващи сигнали или публично оповестяващи информация за нарушения. Това показва, че областта продължава да се нуждае от по-нататъшно развитие и по-последователно интегриране в практиките на корпоративно управление и оповестяване.

Особено нисък остава делът на оповестяванията, свързани с оценката на корупционния риск (4%). Данните сочат, че макар част от компаниите да разполагат с кодекси и политики в тази област, по-рядко се наблюдава систематично представяне на информация относно конкретните оценки на уязвимите функции и процеси в организациите. Това предполага, че при

значителна част от дружествата антикорупционните механизми все още са по-силно развити на ниво формални политики, отколкото като практически инструменти за превенция и управление на риска.

Сходен е резултатът и при оповестяването на информация относно политическото влияние и лобизма, където едва 1% от отговорите са „Да“. Този резултат по-скоро показва ограничена степен на публично представяне на подобна информация, което вероятно се обуславя и от чувствителния характер на темата и потенциалните репутационни съображения, свързани с нея.

Отношенията с доставчиците се очертават като особено важна област, тъй като новите европейски директиви, като CSDDD, изискват от компаниите да поемат отговорност не само за собствената си дейност, но и за социалните и екологичните стандарти по цялата верига на стойността. В този контекст отчетените 92% отрицателни отговори показват съществена необходимост от допълнително развитие на процесите по управление и проследяване на рисковете, с оглед ограничаване на бъдещи регулаторни и репутационни предизвикателства (Фиг. 10).

Фиг. 10. Оповестявания на информация относно отношенията с доставчиците

Данните показват, че 92% от дружествата не прилагат ESG критерии при избора на своите партньори и доставчици, а едва 8% интегрират устойчиви показатели в процесите на подбор. Същевременно, 97% от дружествата не оповестяват или нямат специфични политики за платежни практики към малките и средни предприятия (МСП) и само 3% декларира ясни правила в това направление.

Ограниченият фокус върху платежните практики показва, че етичните бизнес отношения и подкрепата за местната икономическа екосистема все още са по-слабо застъпени като елемент от корпоративната устойчивост и ESG оповестяването в България.

7. Изводи и препоръки

Българските публични дружества показват най-голяма степен на оповестяване на ESG информация в областта на управленските устойчиви практики, следвани от социалните аспекти, докато екологичните изисквания остават област с по-значителни предизвикателства, най-често поради липсата на достатъчно данни и сложността на прилагането на Таксономията на ЕС. Общ елемент и в трите направления е необходимостта от по-системна оценка на риска. При екологичния компонент („Е“) по-често липсват количествени данни, при социалния („С“) се наблюдава ограничено прилагане на надлежна проверка (due diligence), а при управленския („Г“) по-рядко се среща структурирана оценка на корупционния риск. Публичните дружества показват добра ангажираност по отношение на приемането на кодекси и политики, като следващата естествена стъпка е по-ясното проследяване на тяхната ефективност чрез данни и внедрени процеси.

Представените данни сочат, че разкриването на информация относно климата и енергията се намира в етап на постепенно развитие, характеризиращ се с ограничено стратегическо планиране, по-слабо застъпени планове за климатичен преход, по-ниска степен на измерване и оповестяване на емисиите, както и частично деклариране на политики и цели. Наблюдава се и възможност за по-пълна интеграция на климатичните рискове в управленските процеси.

В по-широк план в областта на околната среда, публичните дружества все по-активно декларират ангажменти и политики, като следващото важно направление е разширяването на количествените данни и по-структурираното отчитане. Адаптацията към изискванията на Таксономията на ЕС изисква време, експертен капацитет и методологическа яснота, а наличието на по-съпоставими количествени данни би подпомогнало както компаниите, така и инвеститорите. Резултатите подчертават необходимостта от по-ясна методология и последователност в отчитането, за да се премине от предимно описателно към по-фактологично и измеримо представяне на устойчивостта.

Информацията относно собствените служители в рамките на ESG отчетността на публичните дружества също се намира в процес на развитие, характеризиращ се с висока степен на частично разкриване, ограничен дял на пълно отчитане и наличие на несистематизирани практики. Това показва необходимост от по-интегриран подход към управлението на човешкия капитал и по-добро структуриране на социалните показатели.

ЧАСТ II.

Енергийни дружества

Юни, 2026 г.

Част II. Енергийни дружества

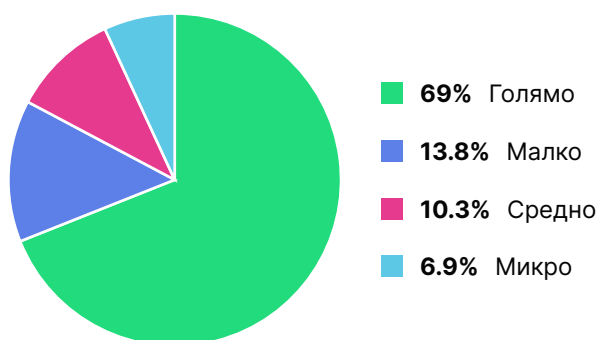
Енергетиката е стратегически сектор за българската икономика и национална сигурност, обхващащ производство, пренос, дистрибуция и търговия с електричество, газ и други енергийни ресурси. През 2024 г. България произвежда повече електроенергия, отколкото консумира, но все още зависи от внос на суровини за енергетиката си. Страната се стреми към по-голяма роля на възобновяеми източници, включително чрез батерийни системи за съхранение, умни мрежи или енергийни общности. Предстоящите няколко години са решаващи за енергийния преход – от технологични инвестиции към реално внедряване. В тази връзка, достъпността до навременна, съдържателна и сравнима нефинансова информация за дружествата, регистрирани на Българската независима енергийна борса ЕАД (БНЕБ), е важен фактор за прозрачността, ефективността и екологичните стандарти на целия сектор, както и на енергийната система като цяло.

1. Отчитане на устойчивостта в енергийните дружества

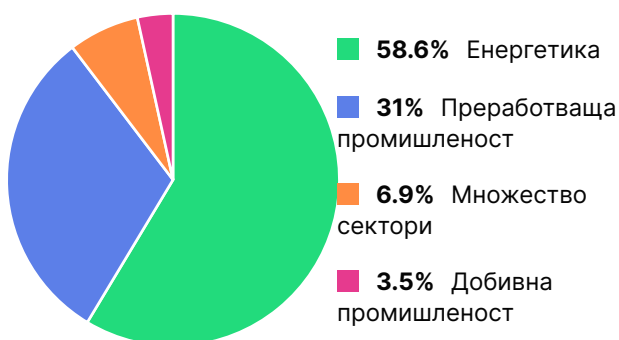
Екологичните, социалните и управленските (ESG) аспекти от дейността на някои категории предприятия се трансформират. От доброволен инструмент за положителна репутация те навлизат в задължителната регулаторна рамка и по веригата на стойността този процес постепенно обхваща и по-малките и средни дружества. Европейските директиви налагат нови стандарти за отчитане на устойчивостта и големите компании трябва да събират и оповестяват данни за въздействието си върху околната среда, да показват детайли за екологичното си въздействие, включително пътя към въглеродна неутралност до 2050 г. и текущото намаляване на емисиите, както и за социалните аспекти и управлението. За 2024 г. тази промяна засяга енергийните компании, въпреки че качеството и обхватът на оповестяваните данни са разнородни.

2. Обхват и характеристики на изследването

Анализът обхваща 29 търговски участници, регистрирани на БНЕБ, като 69% от дружествата са големи, 10% – средни, 14% – малки, а 7% – микропредприятия (Фиг. 11).

Фиг. 11. Размер на предприятията

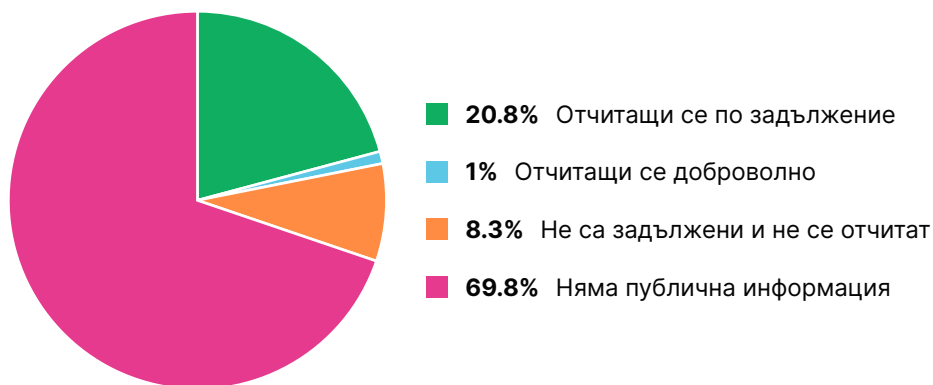

Фиг. 12. Икономически сектори на предприятията

Разпределението на дружествата по икономически сектори е представено на Фиг. 12, като преобладаващият процент от тях, 59%, оперират в сферата на производството и разпределението на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива.

От 96 енергийни дружества едва 29 имат публикувани и общодостъпни годишни доклади за своята дейност през 2024 г. Този резултат показва, че публичното представяне на информация

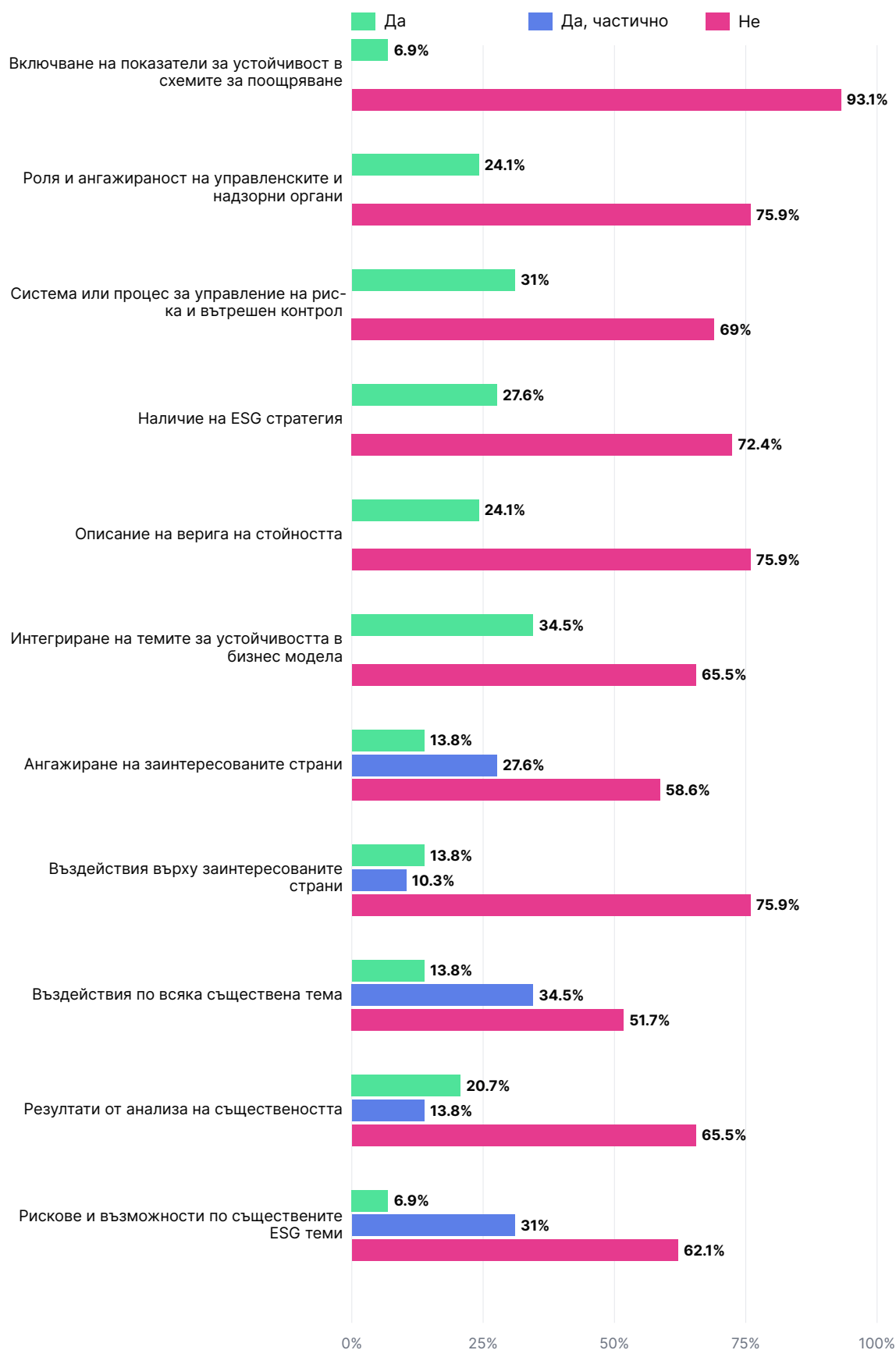
в сектора остава сравнително ограничено и неравномерно между отделните дружества (Фиг. 13). Анализът на ESG отчетността в енергийния сектор се базира на информацията, която е предоставена от тези 29 дружества.

Фиг. 13. Наличие на годишни доклади за дейността (2024 г.)

3. Интегриране на принципите на устойчивост в корпоративната практика

Анализът на данните относно корпоративното управление разкрива ограничено прилагане на стратегически и управленски инструменти, свързани с устойчивостта. Малка част от дружествата извършват анализ на съществеността (21% – напълно, 14% – частично), което е ключов елемент в различните съвременни международни стандарти за устойчивост. Подобен е дялът на положителните отговори и на въпросите, които засягат оценката на въздействието върху заинтересованите страни, както и тяхното ангажиране (Фиг. 14).

Фиг. 14. Оповестяване на информация относно общия подход към устойчивостта

Особено показателни са резултатите по въпросите, при които е наличен отговор „Да, частично“. Известен брой енергийни дружества са направили опит да покрият съответните изисквания, но изпълнението им остава непълно и фрагментирано. Това подсказва, че съществува осъзнаване

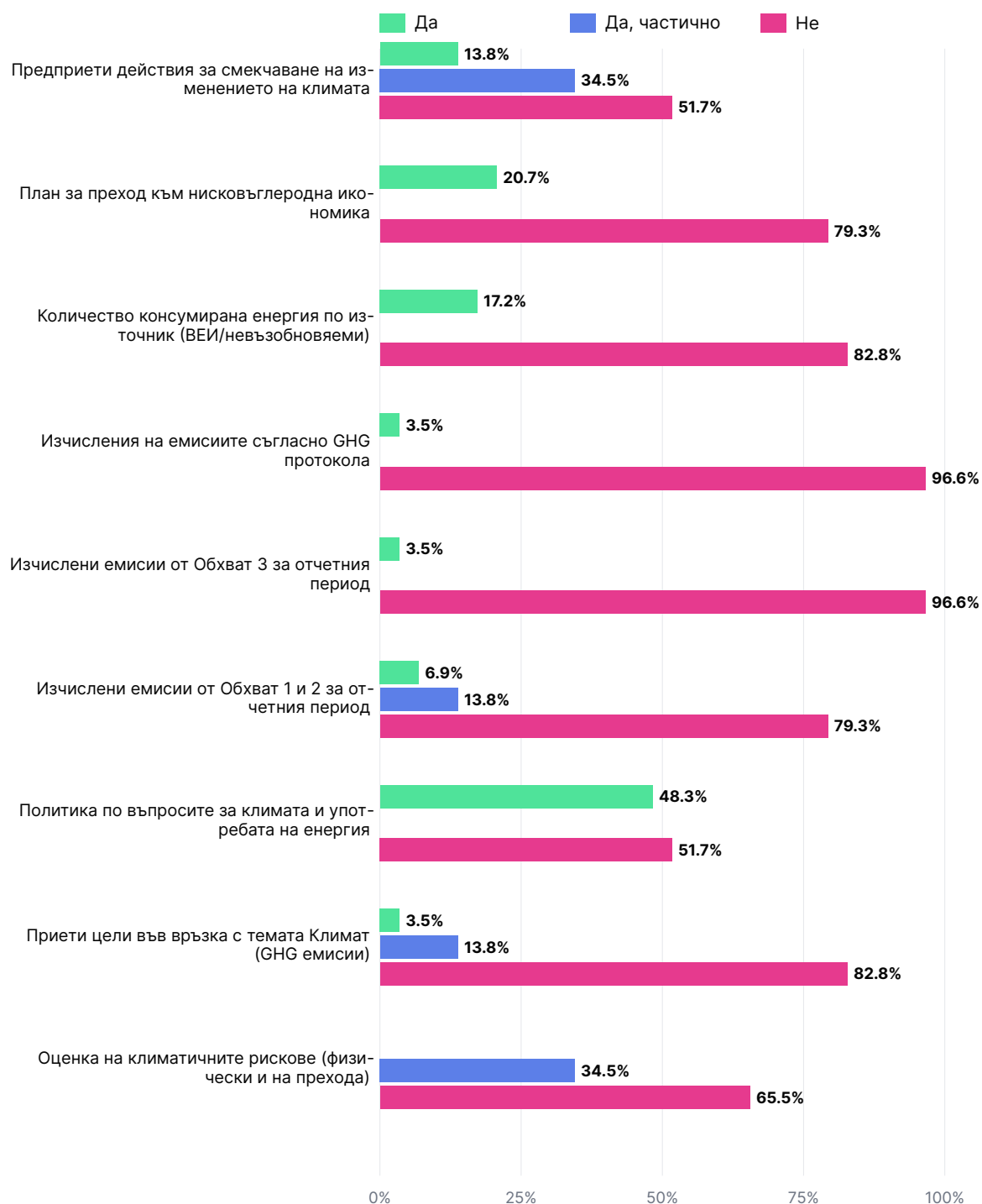
за необходимостта от устойчиво отчитане, но няма достатъчно капацитет, внедрени системи за управление или последователност при прилагането.

Приемане на единна ESG стратегия декларират 28% от енергийните дружества, а едва три компании оповестяват ясно разпределение на ролята на административните, управленските и надзорните органи по отношение на устойчивостта. В допълнение, ограниченото прилагане на механизми за обвързване на управленските стимули и отговорности с ESG целите показва, че при значителна част от енергийните дружества процесите, свързани с проследяването и интегрирането на устойчивостта, все още са в етап на развитие.

Като цяло резултатите очертават процес на постепенно развитие на практиките за устойчиво докладване в енергийния сектор. Преобладаването на отрицателните отговори показва, че систематичният подход към разкриването на нефинансова информация все още се изгражда. Наблюдават се възможности за подобряване на пълнотата на докладите, като добрите практики постепенно се утвърждават и създават основа за по-последователно прилагане на ESG принципите.

4. Екологични аспекти на устойчивостта

По отношение на климатичните аспекти на дейността на енергийните дружества се наблюдава необходимост от по-широко прилагане на количествени измервания и по-структуриран стратегически подход към управлението (Фиг. 15).

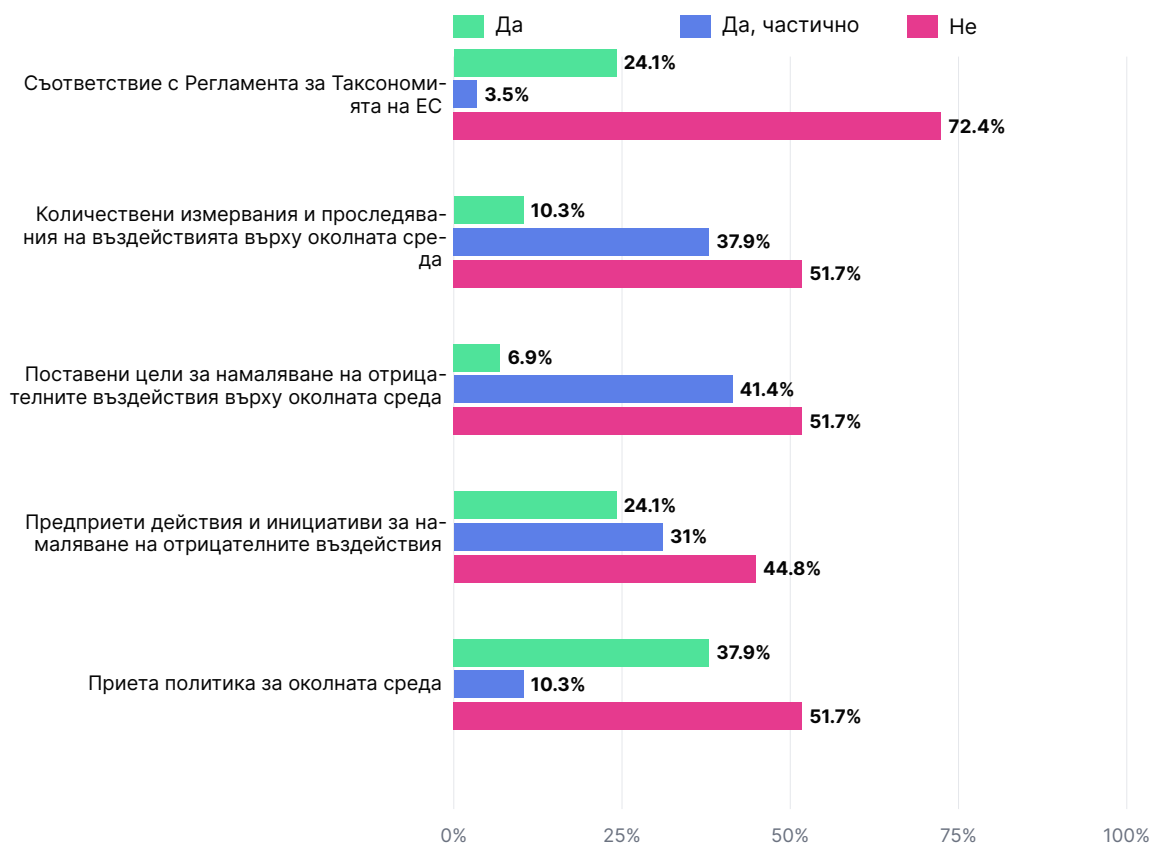

Фиг. 15. Оповестявания свързани с климатичните политики, енергийната ефективност и управлението на енергийните ресурси

Нито едно енергийно дружество не извършва пълна оценка на климатичните рискове, а 34% го правят частично. Почти липсват конкретни цели за намаляване на емисиите (изключение прави само 1 дружество). Въпреки че 14 дружества имат политика по климата и енергията, това рядко води до конкретни действия. Прилагането на международни стандарти (напр. GHG протокол) е минимално, а изчисляването на емисиите (особено Обхват 3) е ограничено – извършва се от 3% от предприятията.

Това показва, че климатичната отчетност все още е в процес на развитие, като в много случаи преобладава декларативният подход и е необходима по-сOLIDна количествена основа. Анализът разкрива възможности за по-добро управление и отчитане на климатичните рискове, тъй като, въпреки наличието на политики, свързани с климата при значителна част от енергийните

дружества, едва 3% оповестяват конкретни цели за намаляване на емисиите. Екологичните политики в по-широк план са сравнително по-добре развити, като част от дружествата са внедрили политики за опазване на околната среда (38% – да, 10% – да, частично) и реализират инициативи за намаляване на негативните въздействия (Фиг. 16).

Фиг. 16. Оповестяване на информация, свързана с екологичните аспекти на устойчивостта

Въпреки това, поставянето на конкретни цели и количествени показатели е ограничено (41% – частично), а проследимостта на резултатите е недостатъчна (38% – частично). Само 7 енергийни дружества разкриват информация съгласно изискванията на Таксономията на ЕС.

Анализът на данните показва, че изследваните дружества се намират на ранен до междинен етап на развитие по отношение на интегрирането на устойчивостта в управлението и отчетността. Наблюдава се наличие на отделни елементи на ESG практики, но се очертава нуждата от повече системност, последователност и дълбочина.

5. Социални аспекти на устойчивостта

По отношение на собствените служители се наблюдават разнородни резултати. По-добре развити са и се оповестяват дейности, свързани с традиционни области като здраве и безопасност (59%) и колективно договаряне (41%) (Фиг. 17).

Фиг. 17. Оповестявания относно политиките и действията спрямо собствените служители

Легенда:

1. Предприети действия и инициативи;
2. Поставени цели;
3. Данни относно собствената работна сила;
4. Политика за защита на правата на човека (трафик на хора, принудителен труд, детски труд);
5. Политика или система за управление за опазване на здравето и безопасността на персонала;
6. Трудови злоупотреби, професионални заболявания и свързани показатели;
7. Обучения и развитие на персонала;
8. Количествена информация относно разнообразието на полове на най-високо управленско ниво;
9. Случаи на дискриминация или случаи на нарушаване на други човешки права по отношение на собствената работна сила;
10. Обхват на колективните трудови договори;
11. Данни за равенство на заплащането между половете;
12. Количествена информация относно адекватното възнаграждение на служителите на дружеството;
13. Осигуряване на социална защита (касае болест, безработица, трудова злоупотреба и придобита инвалидност и отпуск по майчинство);
14. Степента, в която лицата с увреждания са включени сред служителите на предприятието;
15. Процент на служителите, които имат право да ползват отпуск по семейни причини.

В другата крайност са темите от областта на многообразието, равнопоставеността и включването – в годишните доклади данни за заплащането, социалната защита и включването на уязвими групи или случаите на дискриминация са оскъдни, за тях докладва само едно дружество.

По отношение на структурирането на процесите за управление на служителите прави впечатление, че не са декларирани конкретни цели, частично са описани действията и инициативите, а политики за защита правата на човека липсват изцяло.

Въпреки че наличието на нормативни изисквания води до развитието на известна степен на отчетност, нивата на докладване остават сравнително ниски. Това показва евентуално необходимост от допълнителни инициативи за изграждане на капацитет за докладване или стимули, които да насърчат по-активното включване на социалните аспекти в публичната отчетност на дружествата.

По отношение на взаимодействието със засегнатите общности резултатите също показват сравнително ограничена степен на ангажираност. Това до известна степен се обуславя и от факта, че не всички енергийни дружества разглеждат тези теми като съществени спрямо спецификата на своята дейност. Поставени цели по отношение на засегнатите общности, клиентите, потребителите, засегнатите ползватели и служителите по веригата на доставки, както и наличие на изграден процес за надлежна проверка, декларира само едно дружество (Фиг. 18). Резултатите показват, че интеграцията на тези аспекти в корпоративното управление все още е в процес на развитие, като съществува потенциал за по-последователно и стратегически ориентирано управление на социалното въздействие и отношенията със заинтересованите страни.

Фиг. 18. Оповестявания в областта на социалните аспекти на устойчивостта

Докато всяко второ енергийно дружество оповестява информация за налична политика по отношение на веригата за доставки, то само 21% имат подобни за клиенти, потребители и засегнати ползватели, и само 24% – относно засегнатите общности. Това показва, че социалните политики са представени в различна степен в отделните направления, като по-ограничено остава оповестяването на информация, свързана с конкретни заинтересовани групи и измерими аспекти на социалното въздействие.

Отново потребителите са сред групите, по отношение на които се оповестяват най-малко практики или инициативи, като едва 17% от дружествата предоставят подобна информация. В същото време приблизително всяко трето енергийно дружество е реализирало инициатива, насочена към местните общности. Резултатите показват, че при значителна част от енергийните дружества тези дейности все още се представят по-скоро под формата на отделни инициативи, отколкото като част от ясно структурирана и дългосрочно интегрирана политика.

Резултатите очертават няколко водещи тенденции. Налице е частично въвеждане на политики, но все още е необходима по-последователна практическа реализация. Действията и инициативите остават ограничени, а процесът на целеполагане се нуждае от допълнително развитие. По отношение на веригата на доставки се наблюдава необходимост от по-структурирани и системни процеси за управление и проследяване.

6. Управленски аспекти на устойчивостта

Данните от анализа очертават ясно състоянието на практиките, свързани с етичното поведение и превенцията на корупцията в изследваните енергийни дружества.

На първо място се наблюдава, че основни формални елементи на корпоративното управление са частично внедрени, но не са универсално разпространени (Фиг. 19). Етичен кодекс е въведен в половината от енергийните дружества (48%), което показва известна ангажираност към принципите на етично управление. Въпреки това, почти равен брой предприятия не разполагат с такъв документ.

Фиг. 19. Оповестявания в областта на управленските аспекти на устойчивостта

Подобна тенденция се наблюдава и при политиките за превенция на корупцията и подкупите, където положителните отговори достигат 41%, при 59% отрицателни отговори. Това показва, че макар част от енергийните дружества вече да оповестяват подобни политики, степента на тяхното разпространение и интегриране все още остава неравномерна.

Особено показателни са резултатите, свързани с по-комплексните елементи на управлението на риска. Едва 10% от енергийните дружества извършват оценка на функциите с най-висок риск от корупция. Същият ограничен брой поставя конкретни цели за етично поведение или отчита инциденти, свързани с корупция. Не се наблюдава и разкриване на информация относно дейности, свързани с политическо влияние и лобизъм.

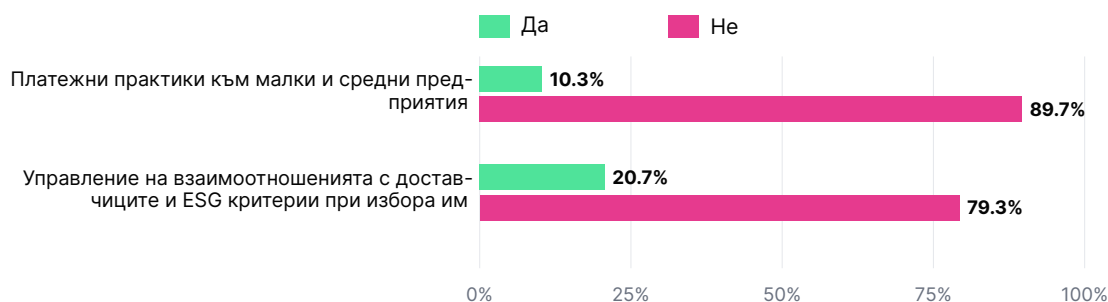
В оперативната дейност тези практики също остават по-слабо застъпени. Ограничен брой енергийни дружества разполагат с процедури за реакция при корупционни инциденти (7 от 29), а също толкова инвестират в обучения по етично поведение. Това показва, че дори при наличие на политики, съществува необходимост от по-силна подкрепа чрез реални механизми за прилагане и последователно проследяване на тяхната ефективност.

Резултатите показват, че е налице частично внедряване на базови етични политики, но без пълно покритие на изискванията по действащите през 2024 г. стандарти. По-напредналите практики, свързани с управлението и оценката на корупционния риск, остават по-ограничено развити. Наблюдава се потенциал за по-голяма системност и последователност при прилагането на антикорупционни мерки, както и за по-широко оповестяване на информация в отделни ключови области.

По отношение на управлението на веригата на доставки се наблюдава наличие на базови политики при част от енергийните дружества, но по-ограничено представяне на информация

относно конкретните механизми за тяхното прилагане и проследяване. Около половината от енергийните дружества разполагат с политики по отношение на работниците във веригата на доставки (15 от 29), което показва известна ангажираност към социалните аспекти. В същото време едва 6 енергийни дружества докладват конкретни действия и инициативи, което предполага, че при значителна част от предприятията тези политики все още се намират в по-ранен етап на практическо развитие и интеграция.

Малък дял от енергийните дружества прилагат ESG критерии при избора на доставчици (6 от 29 или 21%) и само 3 дружества (или 10%) предоставят данни за платежни практики към МСП (Фиг. 20). Резултатите показват, че оповестяването в тези области все още остава сравнително ограничено, въпреки нарастващото значение на теми, свързани с веригата на доставки, етичните бизнес отношения и устойчивото управление на партньорствата.

Фиг. 20. Оповестявания относно отношенията с доставчиците

В обобщение, оповестяванията, свързани с управлението на веригата на доставки, остават ограничени, което затруднява цялостната оценка на степента на структурираност и системност на прилаганите механизми за контрол и оценка. Това показва необходимост от по-последователно разкриване на информация в тази област.

7. Изводи и препоръки

Настоящото изследване потвърждава, че енергийните дружества в България се намират в активен преход към по-структурирано прилагане на принципите на корпоративната устойчивост. ESG отчетността постепенно се утвърждава като важен елемент от корпоративното управление, но степента на интеграция между екологичните, социалните и управленските аспекти остава неравномерна.

Най-видим напредък се наблюдава в екологичния компонент, където регулаторният натиск и обществените очаквания стимулират по-активно разкриване на информация. Социалните и управленските аспекти обаче все още изискват по-задълбочено развитие, особено по отношение на измеримостта, оценката на риска и връзката между ESG политиките и реалните управленски решения.

Изследването показва, че устойчивостта постепенно преминава от сферата на нормативното съответствие към стратегически фактор за конкурентоспособност, достъп до финансиране и доверие от страна на инвеститори и заинтересовани страни. Именно в този преход се съдържа и основното предизвикателство пред сектора – превръщането на ESG от формално изискване в реален инструмент за управление на дългосрочната стойност.

В този контекст може да се очаква, че през следващите години усилията на енергийните дружества ще бъдат насочени към по-нататъшно развитие на вътрешните системи за събиране и анализ на ESG данни, повишаване на съпоставимостта на информацията и по-добра интеграция на устойчивостта в процесите на стратегическо управление и управление на риска. Особено значение ще имат развитието на количествените показатели, проследяването на въздействията и изграждането на по-последователни механизми за връзка между ESG политиките и реалните бизнес процеси. Наред с това, предоставянето на практически насоки, добри практики и по-голяма методическа яснота би могло да подпомогне енергийните дружества в процеса на адаптация към развиващата се европейска рамка за устойчиво отчитане.

ЧАСТ III.

Банки

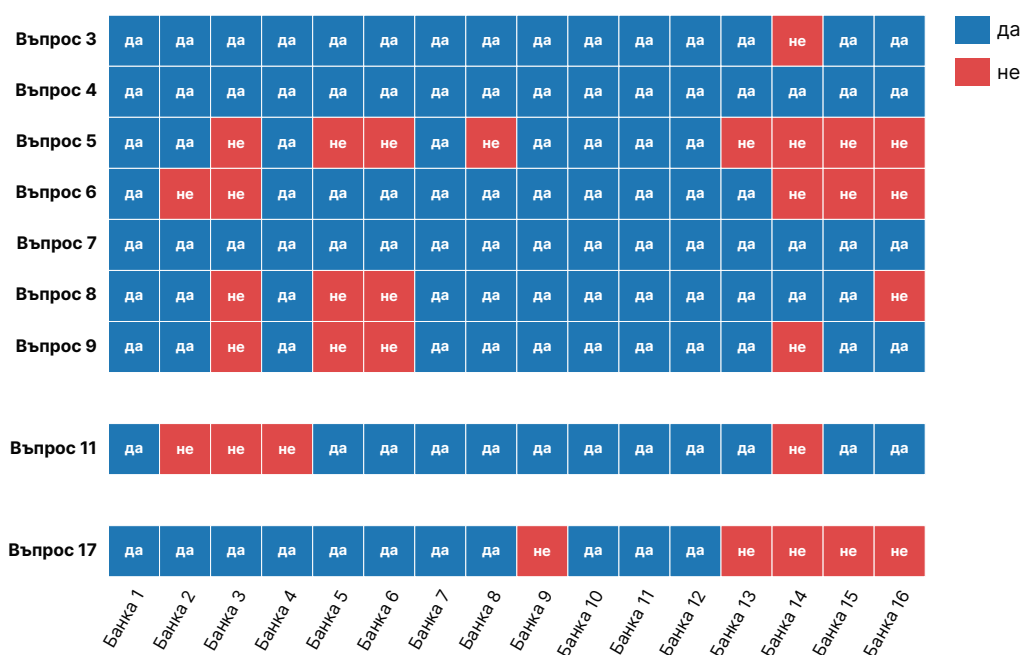
Юни, 2026 г.

Част III. Банки

В тази част на доклада се оценява степента и качеството на оповестяване на информацията в областта на устойчивото развитие на шестнадесетте банки, опериращи в България. За целите на цялостната оценка на сектора са конструирани индикатори за ESG оповестявания и един обобщаващ индикатор, които измерват степента на разкриване и институционализация на практики на база отчетна информация и следователно следва да се интерпретират като индикатори на „отчетено покритие“, а не като директна мярка за реални въздействия или ефективност на устойчивите политики.

1. Общи въпроси

Фиг. 21 представя разпределението на отговорите („да“/„не“) по групата общи въпроси, свързани с формалното оповестяване на ESG информация.

Фиг. 21. Оповестяване на информация относно общия подход към устойчивостта

Въпрос 3 — Нефинансовата информация в отделен отчет/раздел

Въпрос 4 — Нефинансовата информация в сроковете за финансовите отчети

Въпрос 5 — Нефинансовата информация в единен дигитален формат (XHTML)

Въпрос 6 — Независим одит/уверяване на нефинансовата информация

Въпрос 7 — Нефинансовата информация на уебсайта си

Въпрос 8 — Нефинансовата информация в консолидиран отчет

Въпрос 9 — Нефинансовата информация за цялата група/банка

Въпрос 11 — Резултатите от анализа на съществеността

Въпрос 17 — Нефинансовата информация в съответствие с регулаторните изисквания (CSRD/ЗCFУ)

По част от въпросите се наблюдава висока концентрация на положителни отговори, което индикира, че определени практики са сравнително добре установени и широко приети като стандарт. Това се отнася най-вече до въпроси, свързани с наличието на отделен раздел за нефинансова информация, нейното публикуване на уебсайта на институциите и спазването на сроковете за оповестяване, съпоставими с тези на финансовите отчети. Доминирането на положителните отговори по тези въпроси предполага, че на процедурно ниво нефинансовото отчетване е интегрирано в стандартния отчетен цикъл.

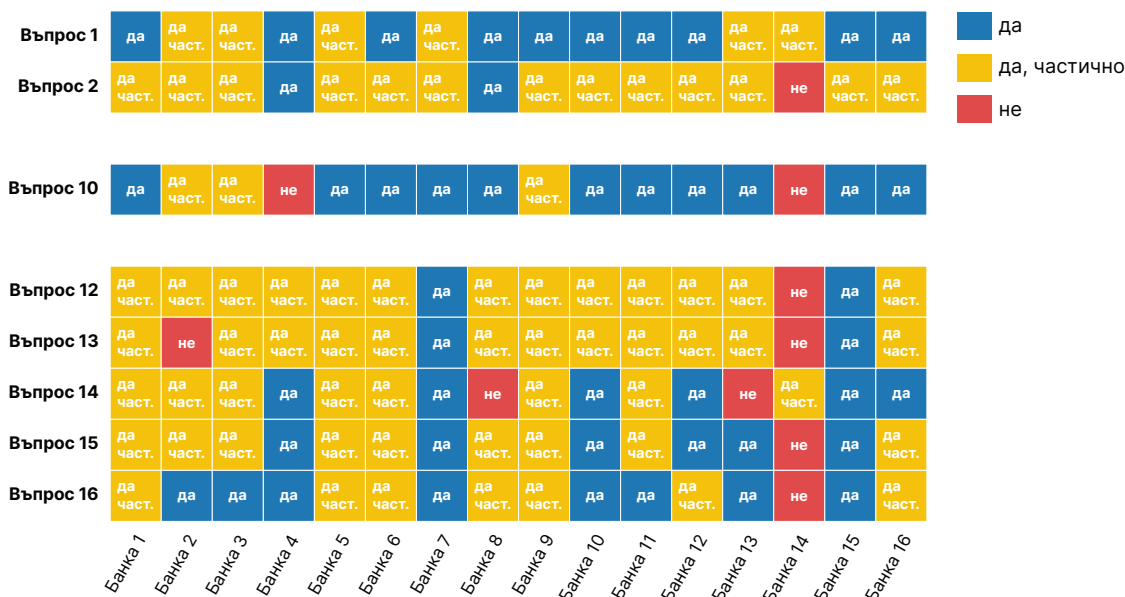
В същото време по други въпроси се откроява значително по-висок дял на отрицателни отговори, което сигнализира за ограничено или нееднородно прилагане на по-напреднали практики.

Такива са въпросите, свързани с независим одит или външно заверяване на нефинансовата информация, използването на унифицирани дигитални формати за публикуване и разширеното оповестяване на нефинансова информация на ниво банкова група. Преобладаването на отрицателните отговори в тези случаи подсказва, че подобни практики все още не са възприети като елемент на нефинансовото отчитане.

Особено показателни са въпросите, при които се наблюдава ясно разделение между положителни и отрицателни отговори, без доминиране на една от двете категории. Тази структура отразява междинен етап на развитие, при който част от институциите са започнали да прилагат съответните практики, докато други все още се ограничават до минимално съответствие или отсъствие на систематично оповестяване. Подобен модел е характерен за елементи, които изискват по-висок организационен и методологичен капацитет.

Като цяло, Фиг. 21 показва, че по групата общи въпроси ESG отчитането в банковия сектор се характеризира с ясно изразена асиметрия между базови и разширени практики.

Фиг. 22 разкрива отчетливи различия в начина, по който отделните банки подхождат към разкриването на обща ESG информация, както по отношение на обхвата, така и по отношение на качествено равнище на оповестяване.

Фиг. 22. Различия в оповестяването на обща ESG информация: пълно, частично и липсващо разкриване

- Въпрос 1** — Разкрива ли банката нефинансова информация (ESG информация)
Въпрос 2 — Придържа ли се банката към определен/и стандарт/и/рамка за докладване (ESRS, GRI, TCFD и др.)
Въпрос 10 — Съществени ESG теми чрез процес на същественост
Въпрос 12 — Въздействия по всяка съществена тема
Въпрос 13 — Рискове и възможности по съществените ESG теми
Въпрос 14 — Процесът на интегриране на ESG рискове в методологията за оценка на рисковете на банката
Въпрос 15 — Въздействия върху заинтересованите страни
Въпрос 16 — Как ангажира заинтересованите страни

Данните от фигурата ясно показват, че банките не формират хомогенна група, а могат да бъдат условно разграничени според степента на систематичност и дълбочина на тяхното нефинансово отчитане в четири групи.

Първата група – банките с най-високо ниво на оповестяване – включва банки №3, №6, №9 и №14. Те се отличават с последователно и систематично представяне на ESG информация, както и с пълно покритие по ключови показатели. Общият профил на тази група показва устойчив подход към нефинансовото отчитане и добра интеграция на ESG темите в управленските,

отчетните и управленските процеси. Именно тази последователност ги отличава от останалите групи и обосновава обособяването им в самостоятелна категория.

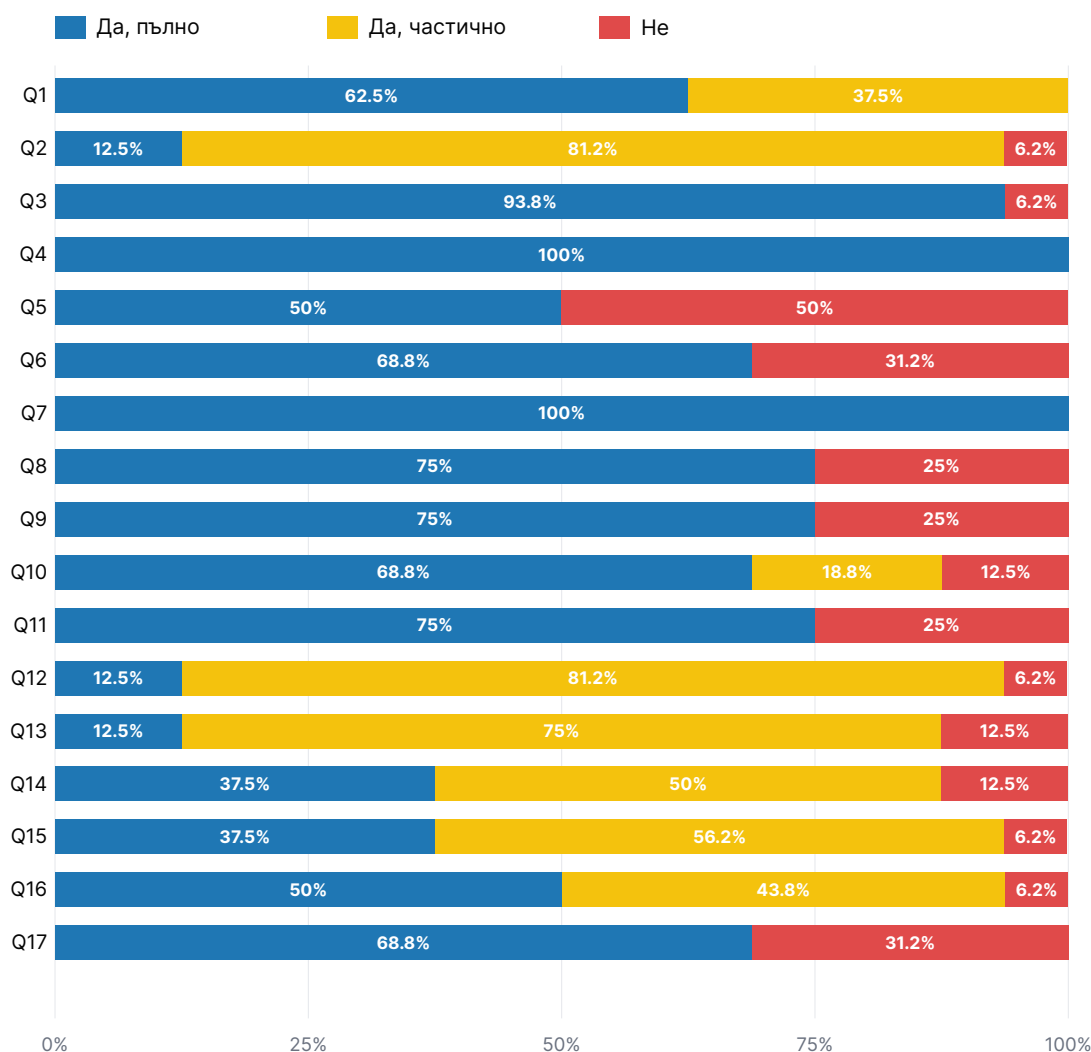
Втората група – банките с високо ниво на оповестяване – включва банки №7, №10, №11 и №15. Те показват стабилен и последователен подход към ESG отчитането, с добро покритие по основните показатели, но с наличие на отделни елементи на частично оповестяване. В сравнение с първата група при тях се наблюдава по-голяма нееднородност и по-слабо изразена системност в отделни направления. Това показва добре развита ESG рамка, която все още е в процес на по-пълна интеграция в стратегическото управление.

Третата група – банките със средно ниво на оповестяване – включва банки №2, №4, №5, №8 и №12. Тук се наблюдава ясно преходен модел, при който ESG разкриването е налице, но е фрагментарно и неравномерно. Общият профил на тази група показва доминиране на частично разкриване и отсъствие на устойчив модел на последователност. ESG практиките при тези банки са по-скоро реактивни и ориентирани към минимално съответствие, отколкото към системно управление. Те се отличават както от високите, така и от ниските нива на представяне, което прави аналитично некоректно тяхното обединяване с която и да е от съседните групи.

Четвъртата група – банките с ниско ниво на оповестяване – включва банки №1 и най-вече №13. Тази група е ясно разграничима поради наличието на структурни дефицити и системна липса на пълноценно ESG разкриване. Общият им профил показва отсъствие на устойчиви практики и наличие на отрицателни отговори по фундаментални аспекти на нефинансовото оповестяване. Това ги позиционира като качествено различна категория, при която ESG остава периферна или формална дейност.

Важно е да се отбележи, че в четвърта група попадат само две банки, което показва, че ниското ниво на оповестяване е по-скоро изключение.

Резултатите от Фиг. 23 показват ясно разграничение между въпроси, при които оповестяването на нефинансова информация е вече утвърдена практика в банковия сектор, и такива, при които се наблюдават съществени дефицити или преходни форми на изпълнение. Въпросите с най-висок дял на категорично положителни отговори очертават ядрото на текущото ESG съответствие, докато въпросите с преобладаващо частично или отрицателно покритие идентифицират зоните с най-висока регулаторна и управленска сложност.

Фиг. 23. Разпределение на отговорите на общите въпроси в банковия сектор (%)

- Въпрос 1** — Разкрива ли банката нефинансова информация (ESG информация)
Въпрос 2 — Придържа ли се банката към определен/и стандарт/и/рамка за докладване (ESRS, GRI, TCFD и др.)
Въпрос 3 — Нефинансовата информация в отделен отчет/раздел
Въпрос 4 — Нефинансовата информация в сроковете за финансовите отчети
Въпрос 5 — Нефинансовата информация в единен дигитален формат (XHTML)
Въпрос 6 — Независим одит/уверяване на нефинансовата информация
Въпрос 7 — Нефинансовата информация на уебсайта си
Въпрос 8 — Нефинансовата информация в консолидиран отчет
Въпрос 9 — Нефинансовата информация за цялата група/банка
Въпрос 10 — Съществени ESG теми чрез процес на същественост
Въпрос 11 — Резултатите от анализа на съществеността
Въпрос 12 — Въздействия по всяка съществена тема
Въпрос 13 — Рискове и възможности по съществените ESG теми
Въпрос 14 — Процесът на интегриране на ESG рискове в методологията за оценка на рисковете на банката
Въпрос 15 — Въздействия върху заинтересованите страни
Въпрос 16 — Как ангажира заинтересованите страни
Въпрос 17 — Нефинансовата информация в съответствие с регулаторните изисквания (CSRD/ЗCFУ)

Най-силно покритие се наблюдава при въпроси, свързани с базовото наличие и публична достъпност на нефинансова информация. Пълното или почти пълно доминиране на категоричния положителен отговор при въпроси като разкриване в отделен отчетен раздел, публикуване на информация на уебсайта и включване на нефинансови данни в консолидираните отчети показва, че тези практики са широко възприети и вече стандартизирани. Те изискват относително ниска степен на методологична сложност и се вписват лесно в съществуващите отчетни и комуникационни структури на банките. В този смисъл те могат да се разглеждат като област, в която основните практики вече са устойчиво интегрирани в отчетните процеси.

Сравнително високо, но не универсално покритие се наблюдава при въпросите, свързани с формалното съответствие със стандарти и регулаторни рамки, включително прилагането на утвърдени международни стандарти и съответствието с регулаторни изисквания като CSRD. Макар положителните отговори да доминират като брой, значителният дял на частични положителните отговори показва, че за част от банките това съответствие все още е непълно или в процес на доизграждане. Това подсказва наличие на формално приемане на рамките, но с нееднаква дълбочина на тяхното реално прилагане.

Най-ясно изразените затруднения се концентрират при въпросите, свързани със съдържателната и аналитична дълбочина на ESG разкриването. Въпроси, които изискват идентифициране на съществени ESG теми чрез формализиран процес, оповестяване на резултатите от анализ на съществеността и подробно разкриване на въздействия, рискове и възможности, показват значително по-нисък дял на категорично положителни отговори и осезаемо присъствие на частично и отрицателно покритие. Това свидетелства, че банките срещат трудности не толкова в докладването като форма, а в аналитичната трансформация на ESG информацията в управленски смислени категории.

Особено показателни са резултатите при въпросите, свързани с интегрирането на ESG рисковете в методологиите за оценка на риска и с управлението на въздействието върху заинтересованите страни. Тук делът на частичните и отрицателните отговори остава висок, което подсказва, че за значителна част от банките ESG факторите все още не са напълно вградени в основните риск-мениджмънт процеси. Това са въпроси, които изискват междудисциплинарна координация, промяна на вътрешни модели и участие на висшия мениджмънт, което обяснява по-бавния напредък.

Като цяло Фиг. 23 ясно показва, че банковият сектор е постигнал високо ниво на съответствие по отношение на формалното и структурното ESG разкриване, но изостава при въпросите, които предполагат стратегическа интеграция и аналитична зрялост. Трудните въпроси не са тези, които изискват публикуване на информация, а тези, които изискват вътрешна трансформация на управленските процеси. Именно в тези области се очаква най-силен натиск от страна на бъдещите регулаторни изисквания и най-голям потенциал за диференциация между банките в следващите етапи на развитие на ESG политиките им.

2. Въпроси свързани с околната среда и климата

Резултатите от Фиг. 24 разкриват значително по-висока степен на различия в докладването на банките по отношение на екологичните, „зелени“, аспекти на устойчивостта в сравнение с общите въпроси.

E1 План за климатичен преход	не	не	не	да	не	не	да	да	да	да	да	да	да	не	да	да
E2 Оценка на климатични рискове	да част.	да част.	да част.	да част.	не	да част.	да	да	да	да	да част.	да	да	да част.	да	да част.
E3 Политика климат и енергия	да	да	да	да	не	да	да	да	да	да	да	да	да	не	да	да
E4 Действия за намаляване на GHG	да	да	да	да	не	да	да	да	да	да	да	да	да	не	да	да
E5 Цели Климат (GHG емисии)	да част.	не	не	да част.	не	да част.	да част.	да	да част.	да	да	да част.	да част.	не	да част.	да част.
E6 Емисии Обхват 1 и 2	да част.	да част.	да част.	не	не	да	да	да част.	да част.	да	да част.	да	не	не	да част.	да част.
E7 Финансирани емисии Обхват 3	да част.	да част.	да част.	да част.	не	не	не	да част.	да част.	да	да	да	да част.	не	да част.	да част.
E8 Емисии Обхват 3 — всички категории	да част.	не	да част.	да част.	не	не	да част.	да част.	да част.	да	да част.	да	да част.	не	не	да част.
E9 Методология GHG Протокол	да част.	не	не	не	не	не	да	да	да част.	да	да	да	да	не	не	да част.
E10 Енергийно потребление	да	не	не	не	не	да	да	не	да част.	да част.	да	да	да	не	не	да
E11 Политика околна среда	да част.	не	не	да част.	не	да част.	да	да част.	да част.	да	да	да част.	да	не	да	да част.
E12 Действия за намаляване	да	да част.	да част.	не	не	да част.	да	да част.	да	да	да част.	да	да част.	не	да	да част.
E13 Цели за намаляване	да	да част.	да част.	не	не	да част.	да част.	да	да	да	да част.	да част.	да част.	не	да част.	да част.
E14 Количествени данни	да	не	не	да част.	не	да част.	да	да част.	да	да	да	да	да	не	не	да част.
E15 Таксономия на ЕС	да	да	не	да	не	да	да	да	да	да	да	да	да	да	да	да
E16 GAR (Green Asset Ratio)	не	не	не	не	не	да част.	да	да	да част.	не	да	да част.	да	не	да	да част.
	Банка 1	Банка 2	Банка 3	Банка 4	Банка 5	Банка 6	Банка 7	Банка 8	Банка 9	Банка 10	Банка 11	Банка 12	Банка 13	Банка 14	Банка 15	Банка 16

Фиг. 24. Хетерогенност в оповестяването на екологична ESG информация: частично, систематично и липсващо разкриване

Докато при общите категории се наблюдава относителна конвергенция, отговорите на въпросите, свързани с екологичните аспекти на устойчивостта ясно диференцират институциите по линия на реална аналитична и методологична готовност. Това е особено видимо при банки като №10, №11 и №12, които показват последователно пълно или систематично разкриване, в контраст с банки като №5 и №14, при които се наблюдават структурни пропуски по няколко ключови екологични показателя.

По отношение на климатичните политики и ангажиментите за декарбонизация повечето банки формално декларират наличие на съответни политики, което създава картина на широко покритие. Зад тази формална конвергенция обаче се крият съществени различия в дълбочината на реалното разкриване. Например банки №9 и №11 показват по-добра връзка между декларираните политики и последващото екологично отчитане, докато при банки №4 и №6 политиките не са подкрепени с достатъчно количествени измерители, което ограничава тяхната управленска приложимост.

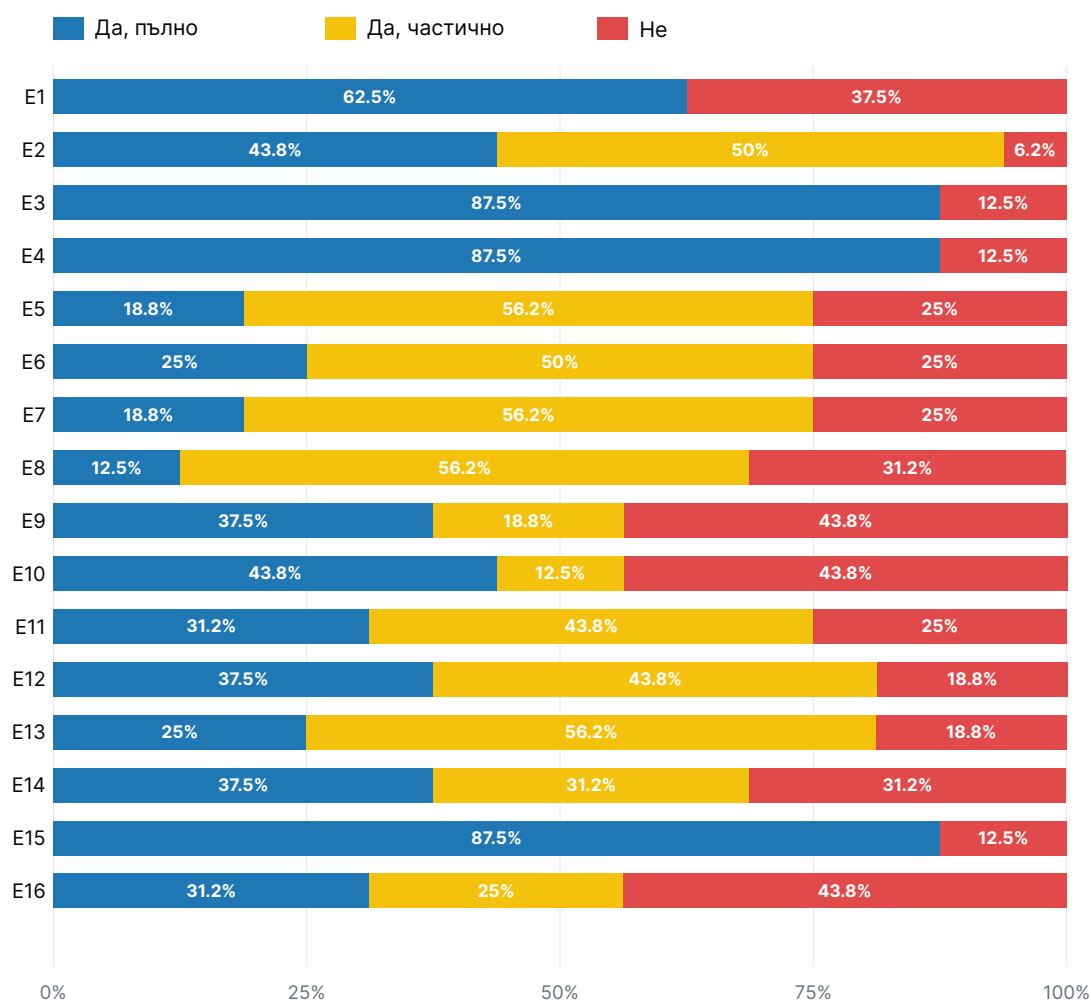
Най-ясно изразените затруднения за банките се наблюдават при измерването и оповестяването на емисиите на парникови газове, особено по обхват 3. Само ограничен брой институции предоставят систематична информация в тази област, като банки №10 и №12 се открояват с по-пълно покритие.

Подобен модел се наблюдава и при количественото проследяване на екологичните въздействия и инициативите за тяхното намаляване. Банки №10 и №12 демонстрират по-висока степен на систематичност и количествена обезпеченост, докато при банки №8 и №16 екологичната информация остава предимно описателна или непълна. Това подчертава, че покриването на екологичните аспекти на ESG изисква значително по-висок организационен и аналитичен капацитет в сравнение с изпълнението на изискванията за разкриване на обща информация за устойчивостта.

Особено показателно е поведението на банките по отношение на съответствието с Регламента за Таксономията на ЕС. Тук ясно се открояват повечето банки начело с №9, №10, №11, №12, №13, но и не само, които демонстрират напреднало и структурирано разкриване, предполагащо наличие на вътрешни методологии за прилагане на Таксономията. За разлика от тях, банки №5 и №14 остават на етап ограничено съответствие.

В обобщение, анализът на Фиг. 24 показва, че докато ограничен брой институции, демонстрират капацитет за систематично и количествено обезпечено екологично разкриване, значителна част от сектора остава в преходен или начален етап на развитие. Това потвърждава, че екологичният компонент ще бъде обект на по-нататъшна конвергенция между банките под натиска на регулаторните изисквания.

Фиг. 25 представя процентното съотношение на пълните, частични и отрицателни отговори от банките по представените въпроси. Резултатите от фигурата показват ясно разграничение между екологични теми, които вече са сравнително добре усвоени от банките, и такива, които продължават да създават значителни затруднения поради високата си методологична и отчетна сложност.

Фиг. 25. Разпределение на отговорите по въпросите от Е-компонента (Environment) в банковия сектор (%)

Въпрос 1 — Наличието или предстоящото създаване на план за преход за смекчаване на последиците от изменението на климата

Въпрос 2 — Оценка на климатичните рискове (физически и рискове на прехода)

Въпрос 3 — Приета политика по отношение на въпросите, свързани с климата и с употребата на енергия

Въпрос 4 — Предприети действия за смекчаване на последиците от изменението на климата и конкретни лостове за декарбонизация, вкл. инвестиции

Въпрос 5 — Приети цели във връзка с темата Климат (GHG емисии)

Въпрос 6 — Изчисляваните емисии от Обхват 1 и 2 за отчетния период

Въпрос 7 — Финансирани емисии от Обхват 3 за отчетния период
Въпрос 8 — Всички останали категории емисии от Обхват 3 за отчетния период
Въпрос 9 — Ако банката е изчислила емисиите, то изчисленията извършени ли са съгласно GHG протокола
Въпрос 10 — Количество консумирана енергия по източник (ВЕИ/невъзобновяеми)
Въпрос 11 — Приета политика за околната среда (вода, замърсяване, биоразнообразие, ресурси, отпадъци)
Въпрос 12 — Предприети действия и инициативи за намаляване на отрицателните въздействия върху околната среда
Въпрос 13 — Поставени цели за намаляване на отрицателните въздействия върху околната среда
Въпрос 14 — Информация от количествен характер за конкретни измервания и проследявания на въздействията върху околната среда
Въпрос 15 — Информация съгласно Регламента за Таксономията на ЕС
Въпрос 16 — GAR (коефициент на зелените активи) съгласно изискванията за докладване на ключови показатели за устойчивост на банките

Най-висока степен на оповестяване се наблюдава при въпросите, свързани с наличието на климатични политики и действия за смекчаване на климатичните промени. Това се дължи на специфичните регулаторни изисквания към банките в тази област на ESG. По въпрос 3 и въпрос 4 делът на банките с категорично положителен отговор достига 88%, докато отрицателните отговори са едва 12%. Това показва, че формулирането и оповестяването на политики по климата и енергийната ефективност са вече широко възприети и институционализирани, тъй като изискват предимно подготовка на стратегически документи и управленски ангажимент, без задължително наличие на сложни измервателни системи.

Умерена степен на трудност се наблюдава при разкриването на данни за емисиите от обхват 1 и 2, както и при финансираните емисии от обхват 3. По въпрос 6, едва 25% от банките предоставят пълна информация, докато 50% разкриват частично и 25% не разкриват данни. Сходен профил има и въпрос 7, при който пълното разкриване достига 19%, а частичното – 56%. Това показва, че макар банките да разпознават значимостта на емисиите, значителна част от тях все още не разполагат с напълно изградени вътрешни системи за измерване, агрегиране и верификация на този тип данни.

Висока степен на трудност за банките се проявява при по-задълбочените и методологично взискателни екологични теми. По въпрос 8, свързан с пълното покритие на емисиите от обхват 3, само 12% от банките отговарят категорично положително, докато 56% разкриват частично, а 31% изобщо не предоставят информация. Още по-проблематичен е въпрос 9, при който 44% от банките не посочват дали използват методологията на GHG Протокола за целите на съставянето на отчетността, а пълното покритие остава ограничено до 38%. Данните сочат, че стандартизираната методология за изчисляване на емисиите остава сериозно предизвикателство.

Особено висока трудност се наблюдава при въпросите, които изискват количествено измерване и проследяване на екологичните въздействия. По въпрос 10, свързан с разкриването на данни за енергийното потребление по източници, 44% от банките не предоставят информация, а 44% отговарят положително. Подобен модел се наблюдава и при въпрос 14, където 31% от банките не разкриват количествени данни за въздействията върху околната среда, а само 38% предоставят пълна информация. Тези резултати показват, че банките срещат най-сериозни затруднения именно при преминаването от описателни политики към измерими и проследими екологични резултати.

Относително по-добро, но все още неравномерно покритие се наблюдава при въпрос 12, свързан с инициативи за намаляване на отрицателните въздействия върху околната среда, при който 38% от банките предоставят пълна информация, 44% – частична, а 19% не предоставят данни. По въпрос 15, свързан със съответствието с Регламента за Таксономията на ЕС, се наблюдава най-висок дял на пълно разкриване сред „трудните“ екологични теми – 56%, при сравнително нисък дял на отрицателни отговори от 12%. Това показва, че въпреки високата си сложност, Таксономията постепенно се превръща в структурирана рамка за екологично разкриване.

В обобщение, анализът на Фиг. 25 показва, че трудността за приемане екологичните изисквания нараства с увеличаване на аналитичната дълбочина и необходимостта от стандартизирано количествено измерване. Макар формалното приемане и оповестяване на климатични политики вече да е широко разпространено, количественото измерване на емисиите, енергийното

потребление и екологичните въздействия остава основното предизвикателство пред банките и ключов фактор за различията в степента на развитие на техните екологични практики.

Фиг. 26 задълбочава анализа на екологичните аспекти на ESG, като измества фокуса от наличието на политики и общо разкриване към качеството, конкретността и измеримостта на ангажиментите. Резултатите сочат, че при редица ключови въпроси банките демонстрират по-скоро декларативен подход, при който формалното наличие на политики и ангажименти не е подкрепено с ясно дефинирани срокове, количествени цели или научнообосновани методологии.

По отношение на плановете за климатичен преход се наблюдава ясно разделение между банки, които декларират ангажимент със срок, и такива, при които липсва пълен и структуриран план. Това показва, че макар темата да е широко разпозната, значителна част от банките все още се намират в подготвителен етап, при който стратегическите намерения не са трансформирани в оперативни пътни карти.

Анализът на климатичните рискове разкрива допълнителен слой на сложност, като само ограничен брой банки обхващат едновременно физическите рискове и рисковете от прехода. Преобладаващият дял на частичните оценки подсказва, че управлението на климатичните рискове често остава фрагментирано и недостатъчно интегрирано в цялостната рамка за управление на риска.

Особено показателни са резултатите по въпрос 5, където значителна част от банките предоставят информация, която не е в достатъчна степен обвързана с международно признати климатични сценарии и утвърдени методологични подходи. Това очертава известно разминаване между отчетността и реалната аналитична зрялост, тъй като липсата на съвместимост със сценарии ограничава използваемостта на информацията за стратегическо планиране.

По отношение на екологичните политики извън климата (въпрос 11) се наблюдава по-добро формално покритие, но отново с ограничена връзка със съществеността. Това подсказва, че екологичните теми като вода, биоразнообразие и отпадъци често се третират като самостоятелни обекти на политики, а не като интегрирани елементи на ESG управлението.

E1 План за климатичен преход	не	не	не	да	не	не	да	да	да	да	да	да	да	не	да	да
E2 Оценка на климатични рискове	да част.	да част.	да част.	да част.	не	да част.	да	да	да	да	да част.	да	да	да част.	да	да част.
E3 Политика климат и енергия	да	да	да	да	не	да	да	да	да	да	да	да	да	не	да	да
E4 Действия за намаляване на GHG	да	да	да	да	не	да	да	да	да	да	да	да	да	не	да	да
E5 Цели Климат (GHG емисии)	да част.	не	не	да част.	не	да част.	да част.	да	да част.	да	да	да част.	да част.	не	да част.	да част.
E6 Емисии Обхват 1 и 2	да част.	да част.	да част.	не	не	да	да	да част.	да част.	да	да част.	да	не	не	да част.	да част.
E7 Финансирани емисии Обхват 3	да част.	да част.	да част.	да част.	не	не	не	да част.	да част.	да	да	да	да част.	не	да част.	да част.
E8 Емисии Обхват 3 — всички категории	да част.	не	да част.	да част.	не	не	да част.	да част.	да част.	да	да част.	да	да част.	не	не	да част.
E9 Методология GHG Протокол	да част.	не	не	не	не	не	да	да	да част.	да	да	да	да	не	не	да част.
E10 Енергийно потребление	да	не	не	не	не	да	да	не	да част.	да част.	да	да	да	не	не	да
E11 Политика околна среда	да част.	не	не	да част.	не	да част.	да	да част.	да част.	да	да	да част.	да	не	да	да част.
E12 Действия за намаляване	да	да част.	да част.	не	не	да част.	да	да част.	да	да	да част.	да	да част.	не	да	да част.
E13 Цели за намаляване	да	да част.	да част.	не	не	да част.	да част.	да	да	да	да част.	да част.	да част.	не	да част.	да част.
E14 Количествени данни	да	не	не	да част.	не	да част.	да	да част.	да	да	да	да	да	не	не	да част.
E15 Таксономия на ЕС	да	да	не	да	не	да	да	да	да	да	да	да	да	да	да	да
E16 GAR (Green Asset Ratio)	не	не	не	не	не	да част.	да	да	да част.	не	да	да част.	да	не	да	да част.
	Банка 1	Банка 2	Банка 3	Банка 4	Банка 5	Банка 6	Банка 7	Банка 8	Банка 9	Банка 10	Банка 11	Банка 12	Банка 13	Банка 14	Банка 15	Банка 16

Фиг. 26. Институционализация на екологичните политики и индикатори в банките

Въпрос 13 ясно показва доминиране на общи намерения за намаляване на отрицателните въздействия върху околната среда за сметка на конкретни, количествено измерими цели. Това потвърждава изводите от предходните фигури, че именно преминаването от намерения към измерими резултати представлява основното предизвикателство за банките.

Резултатите по въпрос 16, свързани с разкриването на коефициента на зелените активи (Green Asset Ratio, GAR), сочат, че макар значителна част от банките вече да докладват този показател, съществува ясно разграничение между индивидуално и консолидирано докладване. Освен различието в регулаторните изисквания за отчетния период, това отразява различната степен на готовност за прилагане на Таксономията на ЕС и допълнително подчертава сложността на регулаторните изисквания в екологичния компонент.

В обобщение, основните затруднения за банките не се изчерпват с наличието на ESG политики, а се концентрират върху конкретизацията, прилагането на утвърдени методологични подходи и измеримостта на ангажиментите.

3. Социални Въпроси

Фиг. 27 представя детайлен сравнителен профил на банките по отношение на социалната част на ESG въпросите, като визуализира не само наличието или отсъствието на разкриване, но и качеството на отговорите – разграничение между систематични практики, частично разкриване, общи намерения и липса на информация. За разлика от агрегатните разпределения по въпроси, тук фокусът е върху поведението на отделните банки, което позволява да се идентифицират устойчиви модели на социална зрялост и области с по-ограничено развитие.

Фигурата ясно показва, че социалният компонент е силно хетерогенен и значително по-поляризиран в сравнение с екологичните и общите нефинансови теми. Наблюдава се отчетливо разделение между ограничен брой банки, които демонстрират систематичен подход по широк

кръг социални въпроси, и по-голямата част от сектора, при която социалното разкриване остава частично, по-общо представено или ограничено по обхват. Това разслоение се проявява последователно по всички основни подкатегории – работна сила, верига на доставки, засегнати общности и потребители.

От гледна точка на работната сила, Фиг. 27 илюстрира, че систематичното разкриване и наличието на количествени цели са концентрирани в много малък брой банки. Типични примери в тази група са банки №7, №10 и №11 (това са големи банки – част от групи), които последователно показват „да, систематично“ или „да, пълни данни“ по въпроси, свързани със здраве и безопасност, равенство и политики към персонала. При повечето останали банки доминират отговори „да, частично“ и „да, общи намерения“, което сигнализира за ограничена институционализация на социалните политики.

Особено по-ограничено оповестяване се наблюдава при въпросите, свързани с веригата на доставки, което е обяснимо, тъй като тази тема обичайно не се разглежда като съществена за банковите институции в същата степен, както при производствените предприятия.

Политики към работната сила	S1	да	да част.	да част.	да част.	да част.	да част.	да	да част.	да част.	да	да част.	да	да част.	не	да част.	да част.
		да	да част.	да част.	да част.	да част.	да част.	да	да част.	да	да	да	да	да	не	да	да част.
Действия към работната сила	S2	да	да част.	да част.	да част.	да част.	да част.	да	да част.	да	да	да	да	да	не	да	да част.
		да част.	да част.	да част.	да част.	да част.	да част.	да	да част.	да част.	да	да част.	да	да част.	не	не	да част.
Цели за работната сила	S3	да част.	да част.	да част.	да част.	да част.	да част.	да	да част.	да част.	да	да част.	да	да част.	не	не	да част.
		да	да	не	да част.	да част.	да част.	да	да част.	да	да	да	да част.	да	да част.	да	да
Данни за работната сила	S4	да	да	не	да част.	да част.	да част.	да	да част.	да	да	да	да част.	да	да част.	да	да
		да	да	не	да	не	не	не	да	да	да	да	не	да	не	да	да
Политика права на човека	S5	да	да	не	да	не	не	не	да	да	да	да	не	да	не	да	да
		да	да част.	да част.	да част.	не	да част.	да	да част.	да	да	да	да част.	да	не	да част.	да
Здраве и безопасност	S6	да	да част.	да част.	да част.	не	да част.	да	да част.	да	да	да	да част.	да	не	да част.	да
		не	да	да	не	не	да	не	да	не	не	да	не	не	не	не	да
Трудови злоупотреки	S7	не	да	да	не	не	да	не	да	не	не	да	не	не	не	не	да
		да	да част.	да част.	не	да част.	да	да	да част.	да част.	да	да част.	да част.	да част.	не	да част.	да част.
Обучения и развитие	S8	да	да част.	да част.	не	да част.	да	да	да част.	да част.	да	да част.	да част.	да част.	не	да част.	да част.
		да част.	да част.	да част.	да част.	не	да част.	да	да част.	да част.	да	да	да част.	да	не	да част.	да част.
Равенство и многообразие	S9	да част.	да част.	да част.	да част.	не	да част.	да	да част.	да част.	да	да	да част.	да	не	да част.	да част.
		не	не	не	да част.	не	не	да	да част.	да част.	да	не	да част.	да част.	не	не	да част.
Равенство в заплащането	S10	не	не	не	да част.	не	не	да	да част.	да част.	да	не	да част.	да част.	не	не	да част.
		не	не	не	не	не	не	не	да част.	да част.	да част.	да част.	не	да част.	не	да част.	да част.
Политики към веригата на доставки	S11	не	не	не	не	не	не	не	не	да част.	да част.	да част.	не	да част.	не	да част.	да част.
		не	не	не	не	не	не	не	не	да част.	да част.	да	не	да част.	не	да част.	да част.
Действия във веригата на доставки	S12	не	не	не	не	не	не	не	не	да част.	да част.	да	не	да част.	не	да част.	да част.
		не	не	не	не	не	не	не	не	да част.	да част.	да част.	да част.	да част.	не	да част.	не
Цели за веригата на доставки	S13	не	не	не	не	не	не	не	не	да част.	да част.	да част.	да част.	да част.	не	да част.	не
		не	не	не	не	не	не	не	не	да част.	да част.	да част.	да част.	да част.	не	да част.	да част.
Данни за веригата на доставки	S14	не	не	не	не	не	не	не	не	да част.	да част.	да част.	да част.	да част.	не	да част.	да част.
		да част.	да част.	да част.	не	не	не	да част.	да част.	да част.	да част.	да част.	не	да	да част.	не	да част.
Политики към засегнати общности	S15	да част.	да част.	да част.	не	не	не	да част.	да част.	да част.	да част.	да част.	не	да	да част.	не	да част.
		да част.	да част.	да част.	не	да част.	не	да	да част.	да част.	да част.	да част.	да	да част.	не	да	да част.
Действия към засегнати общности	S16	да част.	да част.	да част.	не	да част.	не	да	да част.	да част.	да част.	да част.	да	да част.	да част.	не	да част.
		да част.	не	да част.	не	не	да част.	не	да част.	да част.	да част.	да част.	да част.	да част.	не	да част.	да част.
Цели за засегнати общности	S17	да част.	не	да част.	не	не	да част.	не	да част.	да част.	да част.	да част.	да част.	да част.	не	да част.	да част.
		да част.	не	не	не	не	не	да	да част.	да част.	да част.	да част.	не	не	не	да част.	да част.
Данни за засегнати общности	S18	да част.	не	не	не	не	не	да	да част.	да част.	да част.	да част.	не	не	не	да част.	да част.
		да	да част.	да част.	да част.	да част.	да част.	да	да част.	да	да	да	да част.	да част.	не	да	да
Политики към потребителите	S19	да	да част.	да част.	да част.	да част.	да част.	да	да част.	да	да	да	да част.	да част.	не	да	да
		да	да част.	да	да част.	да част.	да част.	да	да част.	да част.	да	да	да част.	да част.	не	да	да част.
Действия към потребителите	S20	да	да част.	да	да част.	да част.	да част.	да	да част.	да част.	да	да	да част.	да част.	не	да	да част.
		да част.	да част.	да част.	да част.	да част.	да част.	да	да част.	да част.	да	да част.	да част.	да част.	не	да част.	да част.
Цели за потребителите	S21	да част.	да част.	да част.	да част.	да част.	да част.	да	да част.	да част.	да	да част.	да част.	да част.	не	да част.	да част.
		да част.	не	не	да част.	не	да част.	да	да част.	да част.	да	да	да част.	не	не	да част.	да част.
Данни за потребителите	S22	да част.	не	не	да част.	не	да част.	да	да част.	да част.	да	да	да част.	не	не	да част.	да част.
		Банка 1	Банка 2	Банка 3	Банка 4	Банка 5	Банка 6	Банка 7	Банка 8	Банка 9	Банка 10	Банка 11	Банка 12	Банка 13	Банка 14	Банка 15	Банка 16

Фиг. 27. Хетерогенност в разкриването на социалната ESG информация: частично, систематично и липсващо отчитане

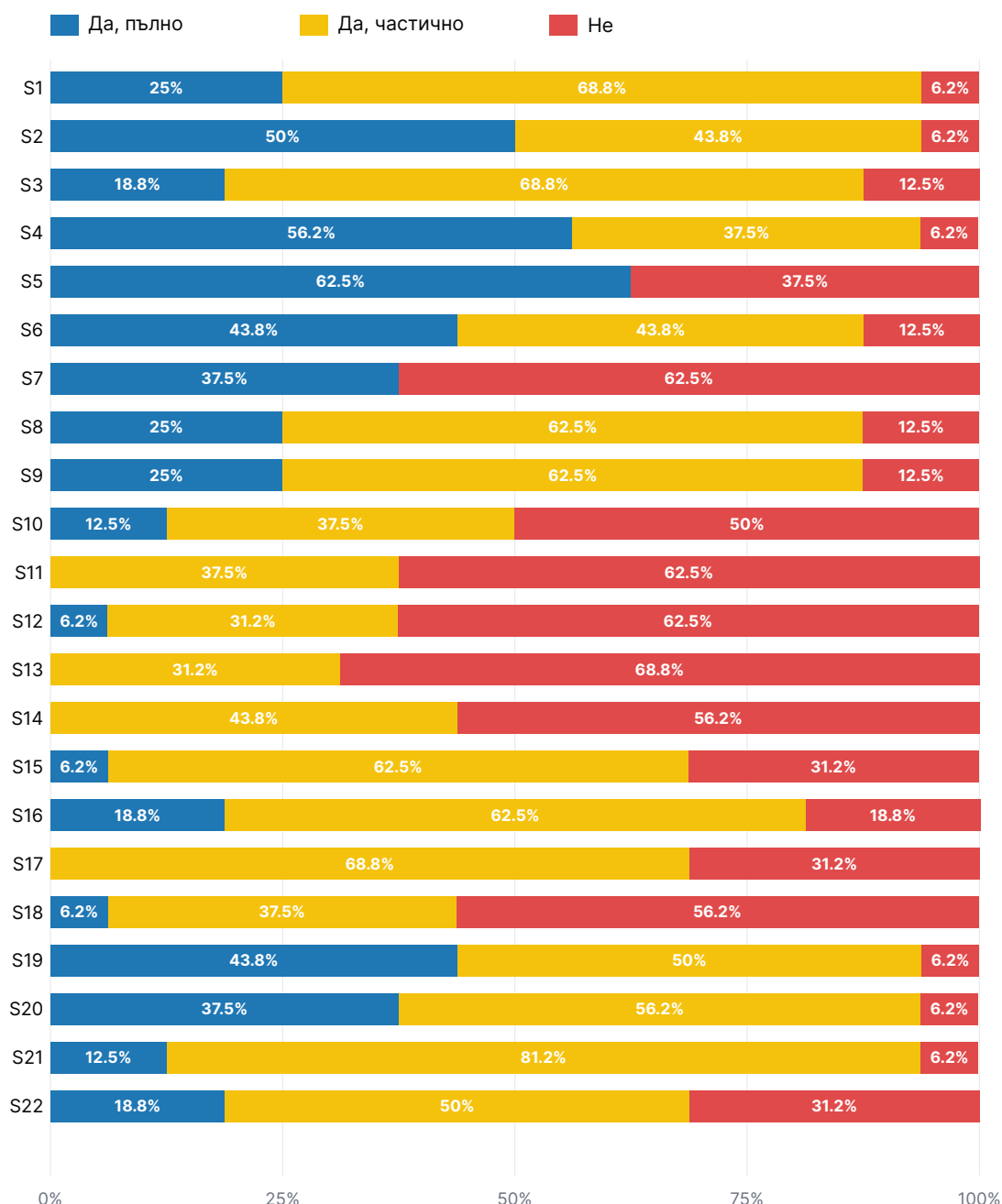
Подобен модел се наблюдава и при темите, свързани със засегнатите общности. Повечето банки се ограничават до по-общо представяне на намерения и политики или не предоставят информация по съответните показатели, което показва, че тези въпроси рядко се разглеждат като съществени от гледна точка на банковия бизнес модел. Само ограничен брой банки, сред които единствено Банка №7, показва пълно съответствие с изискванията за оповестяване, докато другите частично.

По отношение на потребителите и крайните ползватели се наблюдава значително по-добро покритие. Част от банките демонстрират систематичен подход и пълни данни по политики за защита на потребителите и качество на услугите, като тук ясно се открояват банки №7, №10 и №11. Повечето банки посочват данни за степента на удовлетвореност на клиентите, качеството

на услугите и безопасността, включително защитата на данните, тъй като темата свързана с потребителите и крайните ползватели (ESRS-S4) е определена като съществена.

В обобщение, Фиг. 27 показва, че оповестяването на социалните въпроси в банковия сектор е сравнително добре развито и в значителна степен съответства на съществените за дейността на банките теми. Най-добре представени са аспектите, свързани с управлението на човешките ресурси, условията на труд, здравето и безопасността, обучението и взаимодействието със служителите, които са естествено в центъра на социалната отговорност на банковите институции.

На Фиг. 28 е представено разпределението на отговорите на банките по социалните въпроси.

Фиг. 28. Разпределение на отговорите по въпросите от S-компонента (Social) в банковия сектор (%)

Въпрос 1 — Прилагани политики по отношение на собствената си работна сила

Въпрос 2 — Предприети действия и инициативи по отношение на собствената си работна сила

Въпрос 3 — Поставени цели относно собствената си работна сила

- Въпрос 4** — Собствената си работна сила
Въпрос 5 — Политика за защита на правата на човека
Въпрос 6 — Политика или система за управление за опазване на здравето и безопасността на персонала
Въпрос 7 — Трудови злоупотреки, професионални заболявания и свързани показатели
Въпрос 8 — Обучения и развитие на персонала
Въпрос 9 — Равенство, многообразие и приобщаване
Въпрос 10 — Равенство на заплащането между половете
Въпрос 11 — Политики по отношение на работници във веригата на доставки
Въпрос 12 — Действия/инициативи във веригата на доставки
Въпрос 13 — Цели относно веригата на доставки
Въпрос 14 — Веригата на доставки
Въпрос 15 — Политики по отношение на засегнати общности
Въпрос 16 — Действия/инициативи, свързани със засегнати общности
Въпрос 17 — Цели, свързани със засегнати общности
Въпрос 18 — Засегнати общности
Въпрос 19 — Политики по отношение на потребители и крайни ползватели
Въпрос 20 — Публично действия и инициативи, насочени към потребителите и крайните ползватели, като тези мерки са подробно описани в годишните и ESG отчети
Въпрос 21 — Цели по отношение на потребители и крайни ползватели
Въпрос 22 — Потребители и крайни ползватели (качество, безопасност, удовлетвореност)

По въпрос 2 – половината от банките (50%) предоставят пълно разкриване, а делът на отрицателните отговори е едва 6%, което показва, че инициативите към персонала са сравнително добре интегрирани. Подобен модел се наблюдава и при въпрос 3, където 19% от банките дават пълни отговори, а 69% – частични, което сигнализира за широко разпространено, макар и не пълно по стандартите оповестяване.

Относно въпрос 5 – пълното разкриване достига 62%, но все още 38% от банките не предоставят информация, което показва липса на универсален стандарт. По въпрос 6 делът на пълните отговори е 44%, а частичните – също 44%, което ясно позиционира тази тема като преходна между формално и систематично управление.

По-ограничено оповестяване се наблюдава по отношение на трудовите злоупотреки, професионалните заболявания и показателите, свързани с многообразието и приобщаването, което е обяснимо предвид спецификата на банковата дейност и по-ниската степен на същественост на част от тези теми в българския контекст. Така по въпрос 7, делът на отрицателните отговори достига 62%. При въпрос 9 – отрицателните отговори са 62%. Тези резултати могат да означават, че при банките няма такива случаи, тоест няма какво да се докладва или че те не са съществен за банките проблем.

По въпрос 11 – 62% от банките не предоставят информация за политики към работниците във веригата на доставки, а по въпрос 12 – отрицателните отговори достигат 62%, при минимален дял на пълни разкрития (6%). Подобна картина се наблюдава и при въпроси 13 и 14, където между 56% и 69% от банките не разкриват информация за цели и данни, свързани с веригата на доставки. Това показва, че социалните аспекти, свързани с веригата на доставки и външните заинтересовани страни, все още не са сред най-добре развитите елементи на ESG оповестяването в банковия сектор. В значителна степен вниманието остава насочено към вътрешните политики, процеси и регулаторни изисквания, докато външните социални въздействия се адресират по-ограничено.

Подобна е и ситуацията при въпросите, свързани със засегнатите общности. По въпрос 15, 62% от банките предоставят частична информация, а пълните отговори са едва 6%. По въпрос 16 – делът на пълните отговори достига 19%, но почти една трета от банките (31%) изобщо не предоставят информация. При въпроси 17 и 18, отрицателните отговори остават високи – около 31–56%, което е обяснимо с по-ограничената пряка роля на банките по отношение на тези общности.

Изискванията, свързани със социалните аспекти на дейността на клиентите и веригите на стойността, поставят пред банките допълнителни предизвикателства по отношение на събирането, структурирането и оповестяването на информация. Въпреки това значителна част от банките се стремят да представят подобни данни, макар и често в по-общ или частичен вид. Това се вижда от отговорите на въпрос 19, където пълното оповестяване е 44%, а по въпрос 20 – 38%, при въпрос 21 – преобладава частичното оповестяване (81%), а по въпрос 22, само 19%

На Фиг. 29 е представен качествен разрез на оповестяването на информация от областта на социалните аспекти на ESG, който надгражда количествените разпределения от предходните фигури, като показва характера на отговорите по три ключови социални теми: политики към собствената работна сила, обучение и развитие на персонала и равенство в заплащането между половете.

Доклад относно ESG оповестяванията на компаниите в България през 2024 г.

По отношение на обучението и развитието на персонала преобладава описателно оповестяване, докато количествените данни са представени в по-ограничен брой случаи.

По-ограничено е оповестяването за равенството между половете, тъй като темата е несъществена в банковия сектор, поради отсъствие на установени практики за различно заплащане на мъже и жени за една и съща дейност.

В обобщение, Фиг. 29 допълва предходния анализ, като показва, че основната възможност за развитие в социалното ESG оповестяване е свързана не толкова с наличието на политики, колкото с по-ясното им обвързване със съществеността, количествените индикатори и измеримите резултати, което би повишило управленската стойност на предоставяната информация.

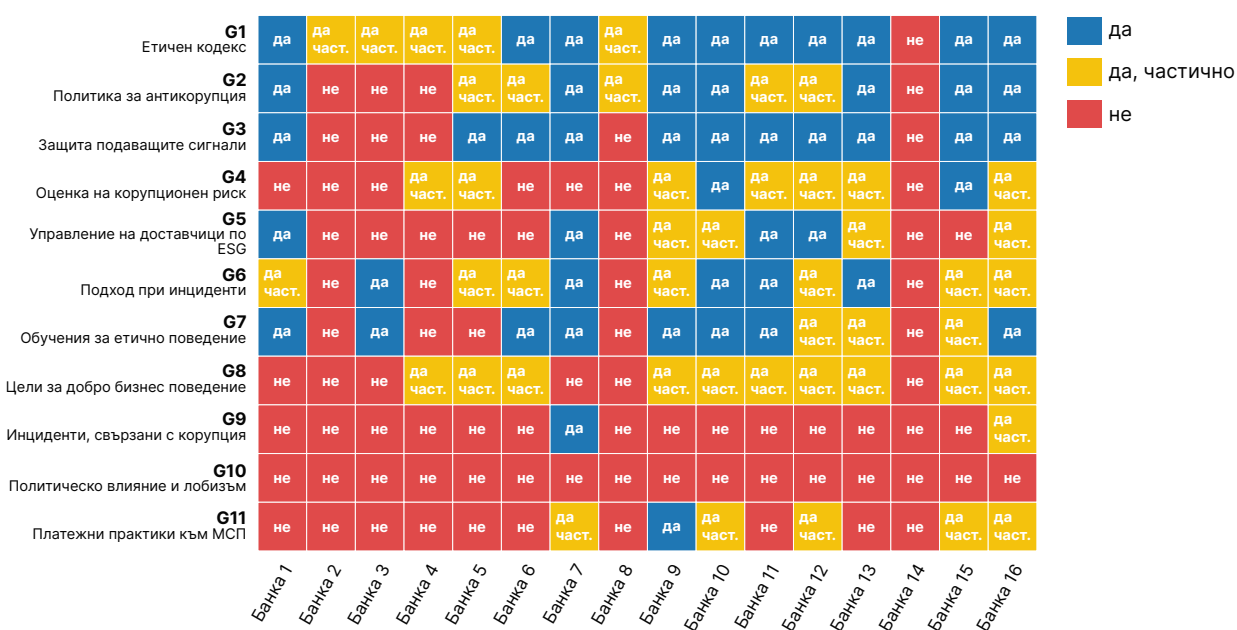
4. Управленски въпроси

На Фиг. 30 е представен детайлен профил на банките по G-компонента от ESG, като едновременно се оценява наличието, дълбочината и институционализацията на управленските механизми, свързани с етично поведение, антикорупционни политики, управление на доставчици, обучения, политическо влияние и платежни практики към МСП.

Общият модел, който се очертава на Фиг. 30, показва, че част от банките оповестяват информация за стабилна управленска рамка, докато за значителна част от сектора докладването на G-компонента остава фрагментарно и неравномерно развито.

Това разслоение се проявява ясно още при базовите въпроси, свързани с наличието на етичен кодекс и политики за добро корпоративно поведение. Тази информация е докладвана в секцията „Бизнес поведение“ (ESRS G1), която е определена като съществена тема. При ограничен брой банки се наблюдава „да – публикуван и действащ“, което вероятно е по-скоро резултат от неяснотата на критерия какво означава действащ и недействащ етичен кодекс.

По въпросите, свързани с превенция и противодействие на корупцията, както и с механизмите за подаване на сигнали за нередности (whistleblowing), фигурата показва ясно различията между банките. Половината банки демонстрират „да, систематично“ или „установен механизъм“, докато при значителна част от институциите липсва информация или се наблюдава частично разкриване.

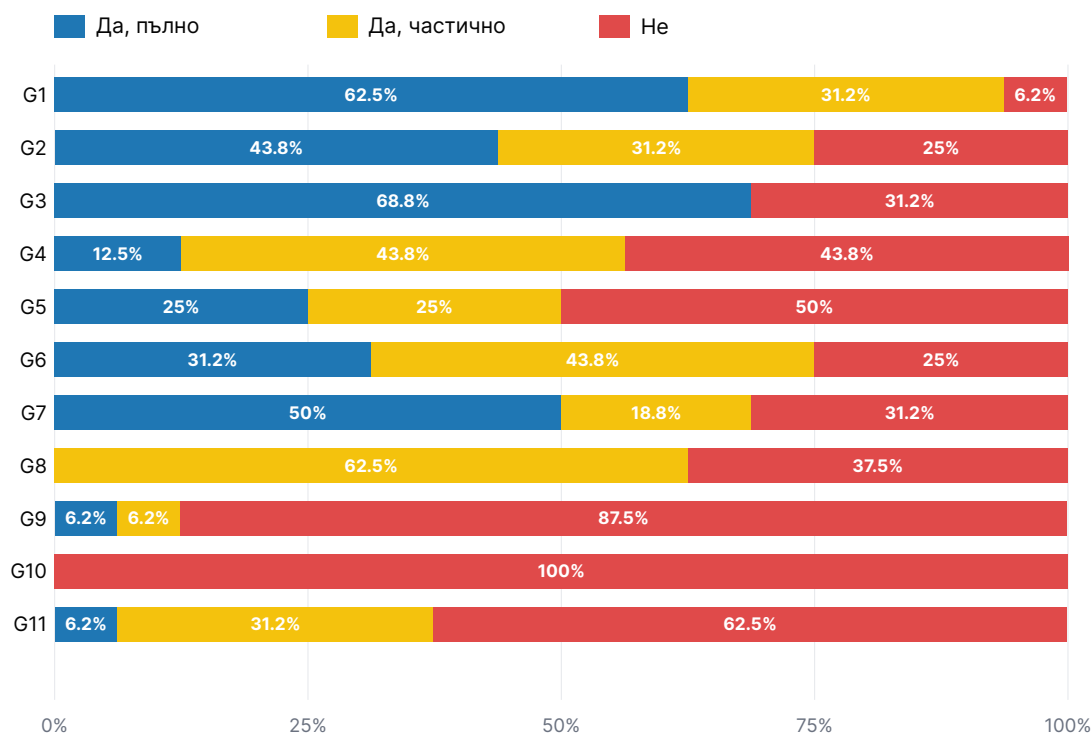

Фиг. 30. Хетерогенност в разкриването на управленската ESG информация: частично, систематично и липсващо отчитане

По-ограничено оповестяване се наблюдава при въпросите, свързани с оценката на корупционния риск, управлението на отношенията с доставчици по ESG критерии и подходите за реагиране при инциденти, свързани с подкуп и корупция. Вътрешните системи на банките все повече са организирани по начин, който да минимизира риска от корупционни практики, а системите на вътрешен контрол все повече се разширяват и регулират.

Обученията по етично бизнес поведение и антикорупция показват, че при част от банките се предоставя информация за регулярни обучения, докато при други тя е по-ограничена или липсва в публичните отчети. По-ограничено оповестяване се наблюдава при въпросите, свързани с политическо влияние и лобизъм, както и с платежните практики към МСП. Фиг. 30 показва, че при повечето банки информация в тези области не се представя или е силно ограничена. Това по-скоро отразява спецификата на разглежданите теми и начина на тяхното оповестяване, отколкото непременно липса на политики или практики.

В обобщение, Фиг. 30 показва различия в степента на оповестяване по G-компонента между отделните банки. При част от институциите се наблюдава по-последователно и по-детайлно представяне на управленските практики, докато при други информацията е по-обща или по-ограничена. В същото време резултатите подсказват, че част от разглежданите теми се възприемат като по-слабо съществени в контекста на банковата дейност, което също се отразява върху нивото на тяхното оповестяване. Фиг. 31 представя разпределението на отговорите в проценти спрямо посочените потвърдителни, частични и отрицателни отговори.

Фиг. 31. Разпределение на отговорите по въпросите от G-компонента (Governance) в банковия сектор (%)

Въпрос 1 — Въведен етичен кодекс/политика/кодекс за добро корпоративно поведение

Въпрос 2 — Прилагана политика за превенция и противодействие на подкупи и корупция

Въпрос 3 — Прилагана политика за защита на лицата, подаващи сигнали за нередности (whistle-blowing)

Въпрос 4 — Информация дали е оценило функциите и/или ролите в предприятието, изложени на най-голям риск от корупция и подкуп

Въпрос 5 — Управление на взаимоотношенията с доставчиците и прилагане на ESG критерии при избора им

Въпрос 6 — Подхода за предотвратяване, откриване, разследване и реагиране на твърдения или инциденти, свързани с корупция и подкуп

Въпрос 7 — Обучения на служителите и ръководството относно етично бизнес поведение и антикорупция

Въпрос 8 — Поставени цели, свързани с доброто бизнес поведение

Въпрос 9 — Инциденти, свързани с корупция и подкуп

Въпрос 10 — Дейности, свързани с политическо влияние и лобизъм

Въпрос 11 — Платежни практики към малки и средни предприятия

Най-висока степен на оповестяване се наблюдава при въпрос 1, свързан с наличието на етичен кодекс и политики за добро корпоративно поведение. При него, 62% от банките предоставят пълно разкриване, а делът на отрицателните отговори е едва 6%. Това показва, че етичният кодекс е вече стандартен елемент на корпоративната рамка за добро управление.

Умерена степен на оповестяване се наблюдава при политиките за превенция на подкупи и корупция и защитата на подаващите сигнали за нередности. По въпрос 2, пълното оповестяване е 44%, а по въпрос 3 – достига 69%, което показва, че информацията относно механизмите за подаване на сигнали за нарушения е по-детайлно представена в годишните доклади на банките в сравнение с тази за антикорупционните политики.

Най-малко информация се оповестява от банките относно въпросите, свързани с оценката на риска и оперативните управленски процеси. По въпрос 4, свързан с идентифициране на функции и роли с най-висок риск от корупция, 44% от банките не предоставят информация, а пълното разкриване е ограничено до 12%. Подобна картина се наблюдава и при въпрос 5, относно управлението на отношенията с доставчици и прилагането на ESG критерии, където 50% от банките не разкриват информация.

При въпрос 6, който засяга подходите за предотвратяване, разследване и реагиране при корупционни инциденти, се наблюдава следната картина – 31% пълно разкриване, 44% частично и 25% отрицателни отговори.

Обученията по етично бизнес поведение и антикорупция (въпрос 7) показват смесена картина – 50% от банките предоставят пълна информация, но 31% не разкриват никакви данни.

По-ограничено оповестяване се наблюдава при въпросите, свързани с по-специфични управленски теми. По въпрос 8, отнасящ се до поставянето на цели за добро бизнес поведение, 38% от банките не предоставят информация, а пълното оповестяване остава ограничено. По въпрос 9, свързан с инциденти по корупция и подкуп, 88% от банките не оповестяват информация. Подобна е ситуацията и по въпрос 10, за политическо влияние и лобизъм, при който не се наблюдава оповестяване, което отразява както чувствителния характер на темата, така и различията в практиките за нейното публично представяне.

Относително по-ограничено оповестяване се наблюдава и при въпрос 11, свързан с платежните практики към МСП. Тук 31% от банките предоставят частична информация, 6% – по-пълно оповестяване, а при 62% липсва такава, което е обяснимо предвид спецификата на банковия бизнес модел, при който отношенията с МСП са основно под формата на кредитиране, а не на търговски плащания.

В обобщение, Фиг. 31 показва различия в степента на оповестяване по G-компонента: базовите политики (етичен кодекс, механизми за подаване на сигнали) са широко представени, докато при по-специфичните управленски теми – като оценка на риска, отношения с доставчици, инциденти, политическо влияние и платежни практики – оповестяването е по-ограничено или липсва. Това отчасти е обяснимо с чувствителния характер на част от информацията, включително вътрешните подходи за оценка и управление на риска, както и с различията в практиките за публично представяне на такива данни.

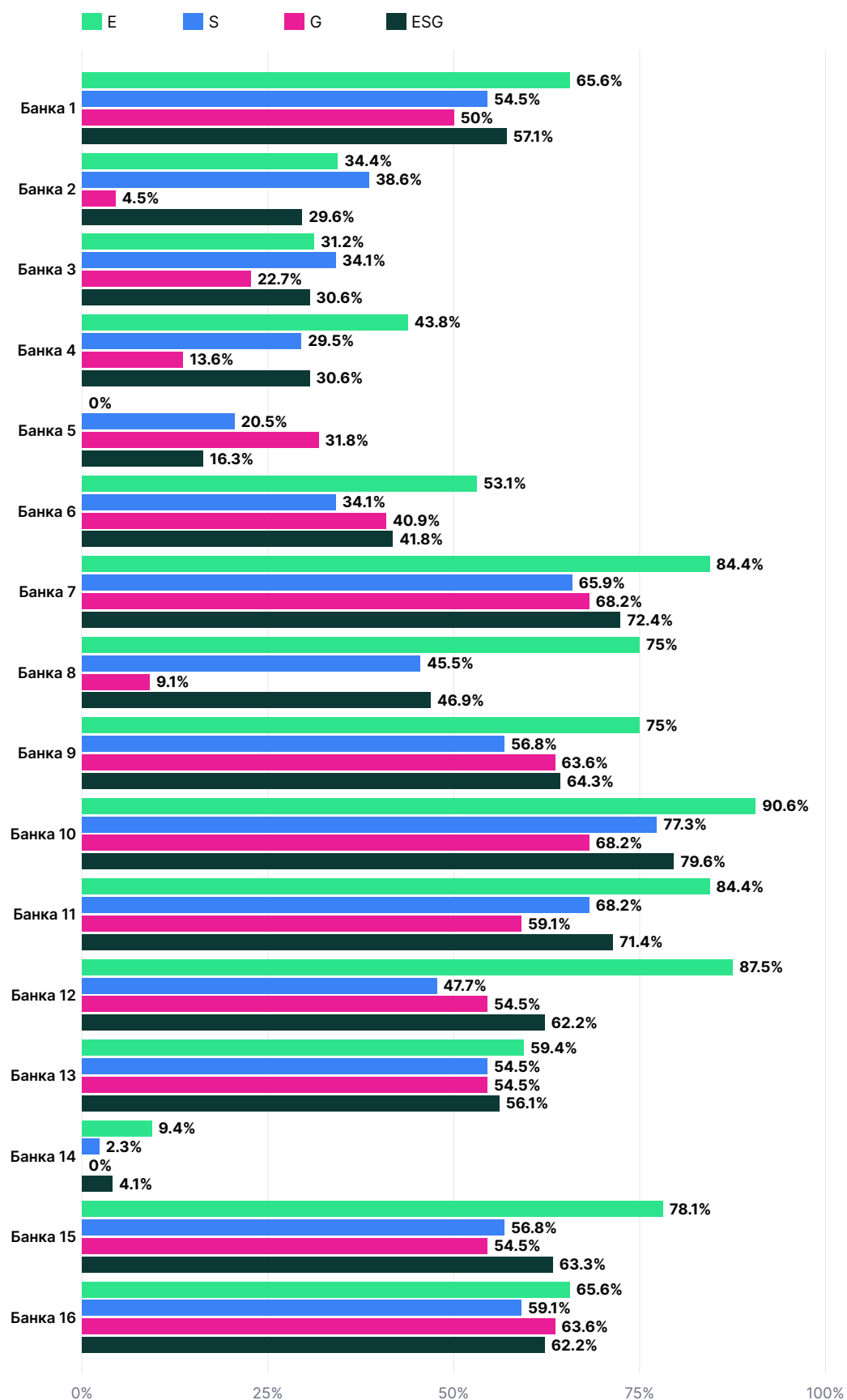
5. Индикатори и групиране на банките

В този раздел резултатите от оценките на ESG оповестяването се представят чрез конструирани индикатори в трите групи показатели и обобщаващ индикатор. Анализът на индикаторите позволява да се открият основните различия и сходства между банките. По-подробно описание на използваните количествени подходи, включително корелационния и клъстерния анализ, е представено в приложение.

Фиг. 32 показва сравнителното представяне на банките по трите основни ESG направления – екологично (E), социално (S) и управленско (G), както и общия индикатор за ESG оповестявания. Визуализацията позволява да се проследят както общото ниво на оповестяване, така и

различията между отделните компоненти. Фиг. 33 допълва анализа, като показва по-детайлно разпределението на индикаторите между отделните банки.

Резултатите показват, че най-висока и сравнително равномерна степен на оповестяване се наблюдава при екологичния компонент (Е) (Фиг. 32 и Фиг. 33), където дори по-слабо представилите се банки демонстрират определено ниво на покритие. Това е в съответствие с по-ясно структурирания регулаторен фокус в тази област.

Фиг. 32. Сравнително представяне на екологичния (E), социалния (S), управленския (G) и общия индикатор за ESG оповестяване от банковите институции

При социалния компонент (S) се наблюдава по-голяма вариация (Фиг. 32 и Фиг. 33), като част от банките представят по-пълна информация, докато при други оповестяването остава по-общо или частично.

Най-съществени различия се открояват при управленския компонент (G) (Фиг. 32 и Фиг. 33), където степента на оповестяване варира значително между отделните институции. Това отразява както спецификата и чувствителността на част от темите, така и различията в практиките на публично представяне.

Общият индикатор за ESG оповестяване (Фиг. 32) интегрира тези различия и показва разграничение между банки с по-висока степен на оповестяване и такива с по-ограничено представяне на информация. В същото време резултатите потвърждават, че по-високото общо представяне е свързано с по-балансирано развитие и на трите ESG направления.

Въз основа на наблюдаваните резултати е приложен клъстерен анализ, представен на Фиг. 34, който позволява групиране на банките според сходството в техните модели на ESG оповестяване.

Получената структура (Фиг. 34) показва наличие на няколко групи банки с близки профили, както и отделни институции с по-специфичен модел на оповестяване. Най-голямата група включва банки с относително сходно и последователно представяне на ESG информация, което може да бъде свързано с прилагането на сходни регулаторни изисквания и принадлежност към банкови групи.

Наред с това се открояват и по-малки групи или отделни банки, при които се наблюдава по-различен профил на оповестяване (Фиг. 34). Това отразява разнообразието в подходите и степента на интеграция на ESG темите в сектора.

Като цяло резултатите от клъстерния анализ (Фиг. 34) показват, че банковият сектор не е напълно хомогенен по отношение на ESG оповестяването, а се характеризира с различия както между отделните институции, така и между отделните компоненти.

В допълнение към количествения анализ (Фиг. 32–34), качествените наблюдения показват, че през 2024 г. се наблюдава разширяване на обхвата на оповестяването и по-активно въвеждане на ESG теми в управленските практики на банките.

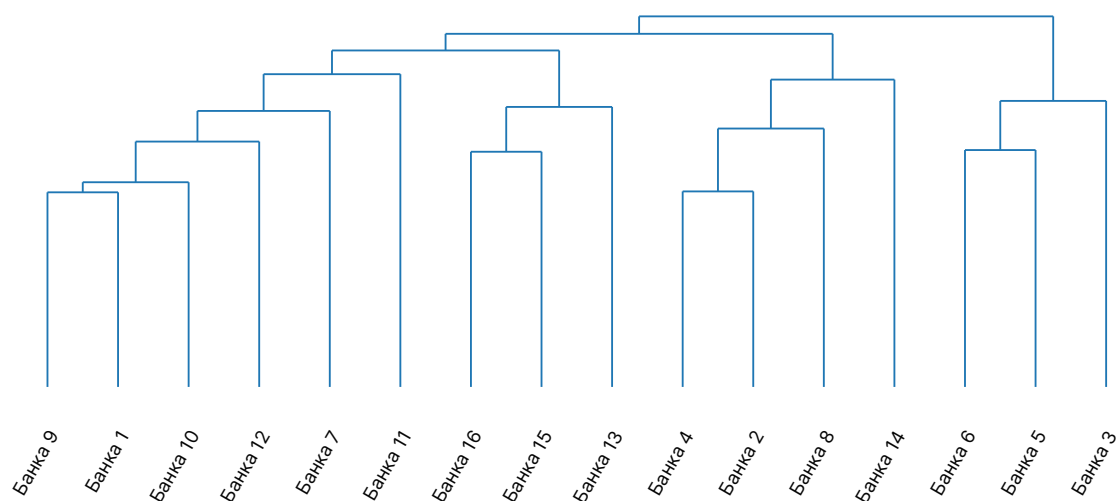
Банка 1	1	0.49	0.3	0.32	0.36	0.53	0.54	0.38	0.61	0.61	0.51	0.54	0.33	0.25	0.32	0.35
Банка 2	0.49	1	0.52	0.61	0.21	0.31	0.22	0.5	0.29	0.32	0.34	0.28	0.29	0.44	0.25	0.25
Банка 3	0.3	0.52	1	0.25	0.34	0.51	0.21	0.27	0.01	0.22	0.2	0.19	0.16	0.1	0.1	0.23
Банка 4	0.32	0.61	0.25	1	0.25	0.19	0.23	0.47	0.36	0.48	0.34	0.39	0.34	0.41	0.23	0.12
Банка 5	0.36	0.21	0.34	0.25	1	0.53	0.29	0.19	0.13	0.29	0.21	0.29	0.31	0.18	0.24	0.18
Банка 6	0.53	0.31	0.51	0.19	0.53	1	0.38	0.37	0.26	0.3	0.41	0.36	0.25	0.21	0.25	0.45
Банка 7	0.54	0.22	0.21	0.23	0.29	0.38	1	0.25	0.35	0.43	0.26	0.48	0.23	0.16	0.28	0.2
Банка 8	0.38	0.5	0.27	0.47	0.19	0.37	0.25	1	0.33	0.31	0.37	0.32	0.4	0.31	0.3	0.25
Банка 9	0.61	0.29	0.01	0.36	0.13	0.26	0.35	0.33	1	0.57	0.38	0.43	0.52	0.33	0.49	0.48
Банка 10	0.61	0.32	0.22	0.48	0.29	0.3	0.43	0.31	0.57	1	0.41	0.56	0.4	0.21	0.32	0.24
Банка 11	0.51	0.34	0.2	0.34	0.21	0.41	0.26	0.37	0.38	0.41	1	0.33	0.42	0.18	0.36	0.34
Банка 12	0.54	0.28	0.19	0.39	0.29	0.36	0.48	0.32	0.43	0.56	0.33	1	0.25	0.28	0.26	0.15
Банка 13	0.33	0.29	0.16	0.34	0.31	0.25	0.23	0.4	0.52	0.4	0.42	0.25	1	0.26	0.52	0.37
Банка 14	0.25	0.44	0.1	0.41	0.18	0.21	0.16	0.31	0.33	0.21	0.18	0.28	0.26	1	0.31	0.2
Банка 15	0.32	0.25	0.1	0.23	0.24	0.25	0.28	0.3	0.49	0.32	0.36	0.26	0.52	0.31	1	0.53
Банка 16	0.35	0.25	0.23	0.12	0.18	0.45	0.2	0.25	0.48	0.24	0.34	0.15	0.37	0.2	0.53	1
	Банка 1	Банка 2	Банка 3	Банка 4	Банка 5	Банка 6	Банка 7	Банка 8	Банка 9	Банка 10	Банка 11	Банка 12	Банка 13	Банка 14	Банка 15	Банка 16

Фиг. 33. Корелационна матрица на сходството между банките по ESG оповестяване

В част от институциите са създадени вътрешни структури и процеси, свързани с управлението на ESG рисковете, както и инициативи, насочени към служителите, клиентите и обществото.

По отношение на клиентите се наблюдава развитие на допълнителни услуги и инструменти за оценка на удовлетвореността, което е свързано и с високата конкуренция в сектора.

Като цяло резултатите показват, че банките постепенно разширяват обхвата на нефинансовото оповестяване. Напредъкът е по-ясно изразен при банките, част от международни групи, но се наблюдава развитие и при местните институции, въпреки административната сложност и динамиката на регулаторната рамка.

Фиг. 34. Клъстерен анализ на банките по ESG оповестяване

6. Изводи и препоръки

Анализът показва, че банковият сектор не може да бъде разглеждан като хомогенен по отношение на ESG профилите. Наличието на ясно дефинирани групи с различна степен на вътрешна консистентност и структурна близост е свързана преди всичко с оценката на съществеността на различните показатели.

През 2024 г. се отбелязва значително разширяване на обхвата на докладването и оповестяването на банките. В няколко банки са създадени Комитети за идентифициране и управление на ESG рисковете със съответните правила и активност. В нефинансовото отчитане все повече присъстват ангажименти към обществото, включително подготвени „доклади към обществото“, инициативи за уязвими групи, доброволчество и други.

По отношение на заинтересованите страни и най-вече клиентите на банките се проявява изключителна креативност, която е свързана и със силната конкуренция на пазара. Предлагат се например VIP медицинско обслужване за клиенти, оценки на удовлетвореността на клиентите и други.

В частта за собствената работна сила някои банки започнаха да изчисляват и използват показатели за измерване на ангажираността (Employee Engagement Index), фирмената култура (Inclusive Meritocracy Index) и удовлетвореността от работната среда (Work Well Index). Организирано се обучението за надграждане на лидерски умения, гореща телефонна линия 24/7 и лекции със специалисти-психолози за овладяване на стреса и други инициативи.

Изследването показва, че банковият сектор е сред най-напредналите по отношение на ESG оповестяването, като в значителна степен са изградени политики, рамки и практики за нефинансово отчитане. Това е особено видимо при банковите групи, където се прилагат общи подходи и стандартизирани политики на групово ниво. В същото време и местните банки демонстрират съществен напредък в адаптирането към изискванията за устойчиво отчитане, въпреки значителната административна натовареност и все още развиващата се регулаторна рамка. Анализът показва обаче, че наред с напредъка в структурираното оповестяване, продължават да съществуват предизвикателства, свързани с количественото измерване, съпоставимостта и практическата интеграция на ESG факторите в управленските и риск-мениджмънт процесите.

В този контекст може да се очаква, че през следващите години усилията на банките ще бъдат насочени към по-нататъшно развитие на вътрешните системи за събиране, анализ и съпоставимост на ESG данните, както и към по-дълбока интеграция на ESG факторите в процесите на управление на риска, стратегическото планиране и взаимодействието със заинтересованите страни. Особено значение ще имат развитието на количествените показатели, подобряването

на сценариите и методологиите за оценка на риска, както и изграждането на по-последователна връзка между ESG политиките и реалните управленски практики. Наред с това, обменът на добри практики и развитието на по-ясни методически насоки биха могли да подпомогнат по-нататъшното развитие на ESG отчетността в банковия сектор.

ЧАСТ IV.

Държавни предприятия

Юни, 2026 г.

Част IV. Държавни предприятия

Тази част представя резултатите от ESG отчитането в избрани държавни предприятия. От функциониращите 266 държавни предприятия през 2024 г.² е направена извадка от 50 големи държавни предприятия, които са задължени да оповестяват консолидирани нефинансови декларации. От тази група са извадени държавни предприятия, извършващи дейност, която няма значителен екологичен отпечатък. Такива са „Информационно обслужване“ АД, гр. София, „Държавна консолидационна компания“ ЕАД, гр. София, ДП „Български спортен тотализатор“, „Български ВиК холдинг“ ЕАД, гр. София, „Национален дворец на културата – конгресен център София“ ЕАД, гр. София и други, които нямат сериозен екологичен отпечатък. По този начин са изведени 26 държавни предприятия, които са включени в изследването. По секторна принадлежност те са разпределени по следния начин: 6 са от сектор „Енергетика“, 4 от „Транспорт“, 11 от „Здравеопазване“, 3 са от „ВиК“ сектора и по едно от „Пощи и комуникации“ и „Военно производство“. В избраните шест сектора делът на държавните предприятия е най-голям.

От 2024–2026 г. българските публични предприятия постепенно попадат в обхвата на CSRD и ERSR. Това води до значително разширяване на обхвата на задължителното ESG докладване. Основните регулаторни фактори включват директивата за CSRD; европейските стандарти за устойчиво отчитане ERSR; регламента за Таксономията; SFDR и Европейския климатичен закон.

Новата рамка изисква преминаване от доброволно нефинансово отчитане към интегрирани системи за устойчиво управление, вътрешен контрол и външна заверка на ESG информацията. Докладът има за цел да оцени степента на готовност на предприятията за съответствие с тази нова европейска регулаторна рамка.

1. Методология на изследването

Изследването използва количествен и качествен подход за оценка на ESG зрелостта на публичните предприятия. Анализирани са 68 критерия, разпределени в трите ESG стълба – Е – екологичен, S – социален и G – управленски. Всеки критерий е оценен по стандартизирана скала:

- „Да“ – пълно съответствие и наличие на публично разкриване;
- „Частично“ – ограничено или непълно разкриване;
- „Не“ – липса на информация или политика.

Крайните резултати са агрегирани в интегрален индикатор за ESG оповестяване, който измерва нивото на ESG прозрачност и институционален капацитет. Методологията е съобразена с принципите на двойната същественост (double materiality), изисквани от ERSR.

Информационното осигуряване на анализа и изчисляването на индикатора за ESG оповестяване е осигурено чрез задълбочено проучване на нефинансовите декларации, годишните отчети, декларации за корпоративно управление, отчети за управление на риска, управление на човешките ресурси и системите за финансово управление и контрол, както и друга налична информация за 2024 г. Източник на тази информация е интернет страницата на Агенцията за публичните предприятия и контрол – <https://appk.government.bg>, която по закон трябва да поддържа информационна база с отчети на всички публични предприятия.

Индикаторът за ESG оповестяване отчита не само наличието на политики, но и степента на количествено отчитане, управленски механизми, процедури за контрол и интегриране на ESG в стратегическото управление. По този начин рейтингът отразява реалната организационна готовност за устойчиво управление.

²Агенцията за публичните предприятия и контрол. Списък на публичните предприятия — <https://appk.government.bg/bg/162>.

2. Анализ на общите резултати

Общият индикатор за ESG оповестяване на анализираните предприятия показва преходно ниво на ESG зрялост.

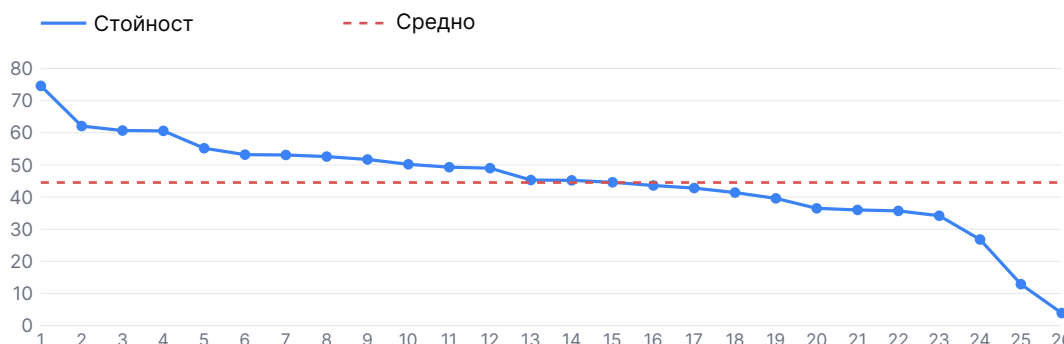
След събиране и обработка на информацията за ESG отчетността в избраните български държавни предприятия се установи, че те изпълняват средно 44.53% от изискванията (Таблица 1). Това означава, че държавните предприятия отговарят на по-малко от половината от поставените изисквания за ESG отчетане и оповестяване. Медианата от разпределение на оценките в размер на 45.25% е близка до средната оценка, което показва наличие на нормално разпределение на изследваната съвкупност. Стандартното отклонение е 14.97, което не е високо и разкрива, че съвкупността от държавни предприятия е сравнително хомогенна.

Показатели	Стойност
Индикатор за ESG оповестяване	44.53%
Медиана	45.25%
Стандартно отклонение	14.97

Таблица 1. Основни показатели

Източник: Съставена от авторите от базата данни на изследването.

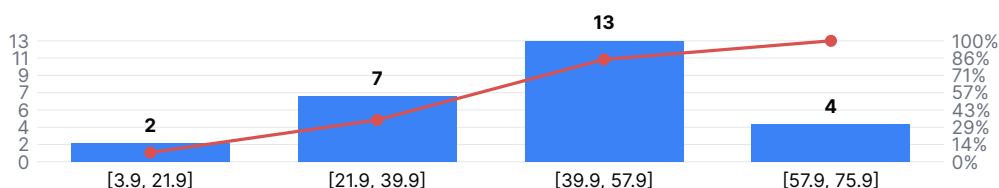
Сравнително равномерното разпределение на държавните предприятия може нагледно да се установи от разпределението на Фиг. 35.

Фиг. 35. Разпределение на държавни предприятия по индикатор ESG оповестяване

Точно половината от предприятията имат индикатор над средното равнище и също 13 предприятия са под него. Размахът между индивидуалните индикатори е огромен. Най-добре представящото се предприятие има индикатор от 74.6%, докато най-слабо представящото се предприятие е със стойност на индикатора от 3.9%.

Четири предприятия са с най-високи индикатори между 57.9% и 75.9% (Фиг. 36). Половината от 26-те държавни предприятия се намират във втория по големина интервал на разпределение, а 7 – в третия по големина интервал. Най-проблемни са двете предприятия, които попадат в най-ниския интервал.

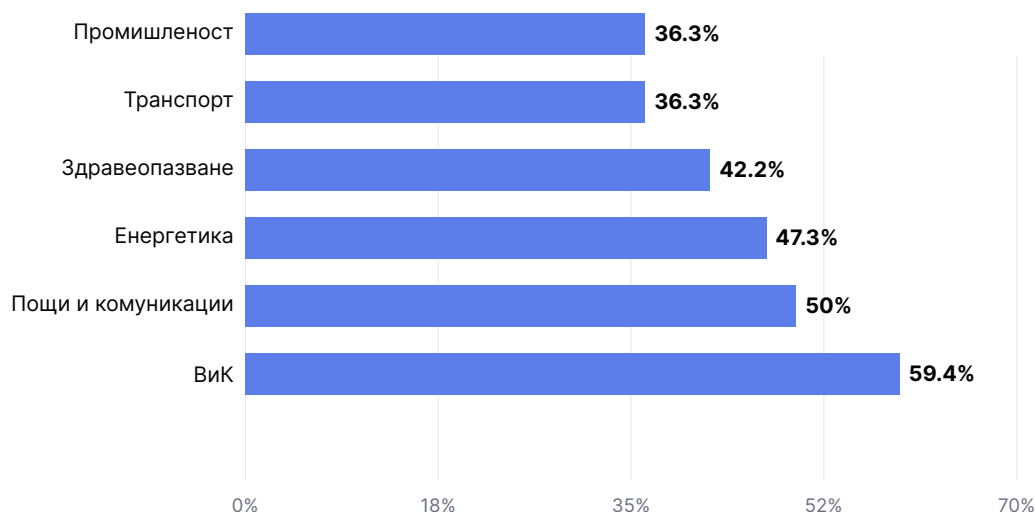

Фиг. 36. Разпределение на държавните предприятия в четири интервала на индикатора за ESG оповестяване

Съвкупният индикатор за ESG оповестяване на държавните предприятия от „ВиК“ сектора е с най-висока стойност от близо 60% (Фиг. 37). „ВиК“ предприятията демонстрират стабилни резултати, особено при управлението на ресурсите, енергийната ефективност и адаптацията към климатичните промени (Таблица 2).

За разлика от тях секторът на пощите и комуникациите, който е със стойност на индикатора от 50.0% сериозно изостава по екологичните изисквания, но има добри резултати по другите два стълба.

Малко над средната стойност на индикатора са предприятията от енергетиката със стойност от 47.3%. Енергийният сектор показва сравнително добре развити структури за корпоративно управление, но остава под натиск по отношение на управлението на социалните рискове.

Фиг. 37. Индикатор за ESG оповестяване по сектори

Секторът на здравеопазването е близо, но е малко под средната стойност – 42.2%. Предприятията от този сектор имат високи стойности по социалните показатели, но показват ограничено развитие по отношение на климатичното докладване и управлението.

При предприятията от другите два сектора – транспорта и промишлеността, се забелязва сериозно изоставане. Транспортните предприятия демонстрират по-висока, но недостатъчна ESG зрялост при управленските механизми и социалните политики.

Сектор	Брой предприятия	Е индикатор (%)	С индикатор (%)	Г индикатор (%)	ESG индикатор(%)
ВиК	3	67.6	60.0	65.8	59.4
Пощи и комуникации	1	34.3	63.5	57.0	50.0
Енергетика	6	50.4	48.2	52.6	47.3
Здравеопазване	11	25.3	60.6	53.2	42.2
Транспорт	4	32.3	41.6	39.0	36.3
Промисленост	1	32.4	26.2	43.6	36.3

Таблица 2. Индикатор за ESG оповестяване по сектори

Най-високо изпълнение на всички ESG критерии има при разкриването на нефинансова информация, което е и законово изискване за държавните предприятия (Фиг. 38). Същият процент на изпълнение – 96.2% има и при оповестяването на политика или система за управление за опазване на здравето и безопасността на персонала.

Следват критериите, свързани с разкриване на информация за прилагани политики по отношение на собствената работна сила, информация за въведен етичен кодекс/политика/кодекс за добро корпоративно поведение, информация дали служителите на дружеството получават адекватно възнаграждение и информация за прилагана политика за превенция и противодействие на подкупи и корупция.

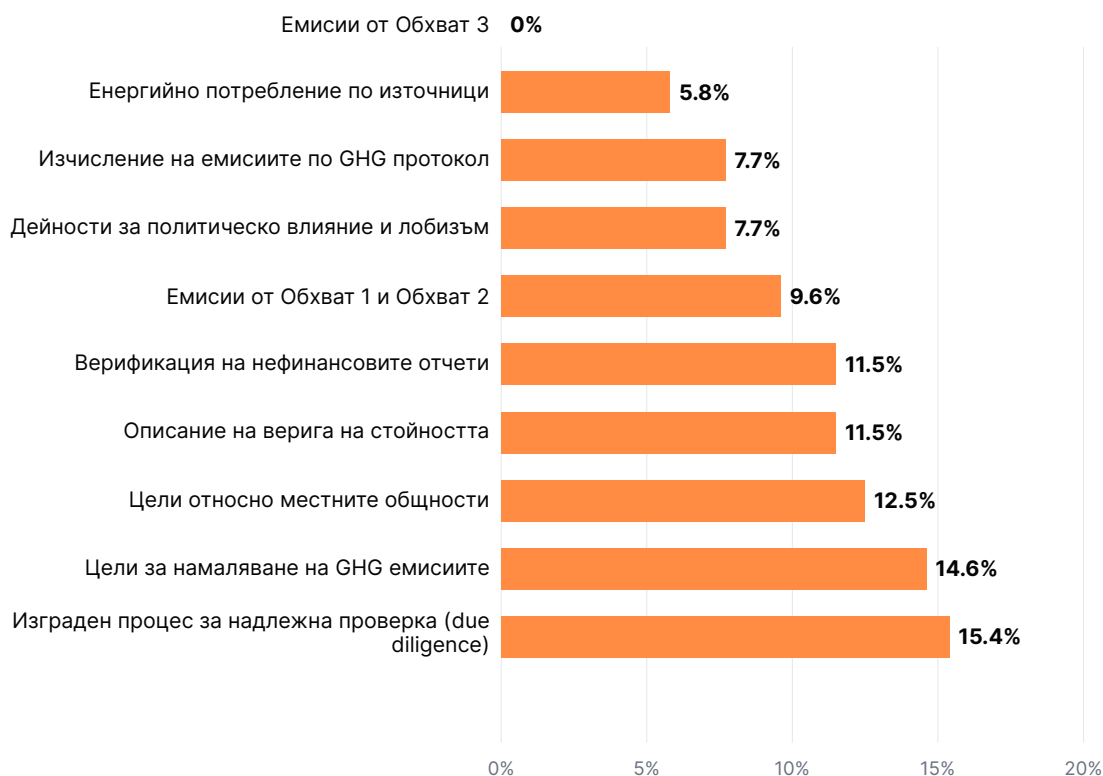
Много висок процент на изпълнение има и при критериите за разкриване на информация за приета политика за околната среда, информация за поставени цели, свързани с доброто бизнес поведение в организацията, информация относно дейностите, свързани с обучението и развитието на умения на служителите и информация за предприети действия и инициативи по отношение на работната сила.

Фиг. 38. Най-добре изпълнените 10 ESG критерии

Разкриването на информация за емисиите от Обхват 3 не е налично при нито едно от 26-те държавни предприятия (Фиг. 39). Изключително слабо е натрупването на положителни отговори при критериите за разкриване на информация по източници – само 5.8%, изчисленията на емисиите по GHG протокола, информация за дейности за политическо влияние и лобизъм и информация за емисиите от Обхват 1 и Обхват 2.

Само 11.5–12.5% от предприятията разкриват информация за верификация на нефинансовите отчети, за веригата на стойността и поставяне на цели относно местните общности.

Фиг. 39. Най-слабо изпълнените 10 ESG критерии

В първите десет на тази класация попадат и критериите за разкриване на информация за приети цели във връзка с темата Климат и по-конкретно цели за намаляване на емисиите от парникови газове (GHG), и информация относно изграден процес за надлежна проверка (due diligence) по въпросите на устойчивостта в своята веригата на стойността, съответно с 14.6% и 15.4% от отговорите.

3. Анализ по ESG стълбове

Оповестяване в областта на околната среда (Environment – E)

Екологичният стълб е критично слабото звено с най-ниска средна оценка от 37.7%, която е единствена измежду другите стълбове по-ниска от съвкупния индикатор за ESG оповестяване. Само 4 предприятия имат стойности повече от 50%, а 6 предприятия са със стойности под 20% по този стълб. Критериите за климат (Обхват 1/2/3 и GHG) са системно неизпълнени, а само 3 предприятия са извършили анализ съгласно Таксономията на ЕС. Ограничен брой предприятия разкриват количествени цели за декарбонизация.

Оповестяване в областта на социалната отговорност (Social – S)

Средният резултат на подиндикатора за социалните критерии е 53.5%. Тази стойност е най-висока между трите ESG стълба. Държавните предприятия традиционно развиват политики за здравословни и безопасни условия на труд, развитие, заплащане и обучение на персонала, равнопоставеност и трудови отношения.

Критичните слабости в областта на социалната отговорност са оповестяването на цели, свързани с местните общности, веригата на доставките, политики и канали за изразяване на притеснения на потребители и крайни ползватели и информация за инициативи, свързани с местните общности.

Оповестяване в областта на управлението (Governance – G)

Средният резултат по управленските критерии е 52.1%, което отрежда средно място на този спрямо другите два стълба.

Най-висока степен на съответствие на управленските практики има при разкриване на информация за въведен етичен кодекс/политика/кодекс за добро корпоративно поведение, за прилагана политика за превенция и противодействие на подкупи и корупция и за поставени цели, свързани с доброто бизнес поведение в организацията.

На другият полк се намира отчитането на информация относно дейности, свързани с политическо влияние и лобизъм и на информация относно платежни практики към малки и средни предприятия.

4. Изводи и препоръки

От извършения анализ на ESG оповестяването при държавните предприятия могат да се изведат няколко устойчиви и взаимосвързани тенденции.

На първо място, равнището на ESG оповестяването остава сравнително ограничено и неравномерно между отделните дружества, тъй като повече от половината от изискуемата информация не се разкрива. Това показва, че процесът на изграждане на систематично и съпоставимо ESG отчитане все още е в начален етап и не е достигнал степен на зрялост, съответстваща на изискванията на съвременната регулаторна рамка.

На второ място, във всички разгледани сектори се наблюдава ясно разграничение между различните типове информация. Оповестяването е концентрирано предимно в по-общите и концептуални аспекти като политики, ангажименти и предприети действия. За сметка на това количествените показатели, свързани с измерване и отчитане на емисии, използвани методологии и измерване на въздействията, вериги на доставки и стойност, отношения с местни общности и клиенти остават слабо представени или изцяло липсват. Това създава силен дисбаланс между различните критерии на ESG отчитането, което доказва липсата на цялостна ESG стратегия.

На трето място, силни различия съществуват при ESG отчитането в анализирания шест сектора. Най-добре се представят предприятията от „ВиК“ сектора, следвани от секторите – „Пощи и комуникации“ и „Енергетика“. Предприятията от „ВиК“ сектора и „Енергетика“ от много години са стриктно регулирани от Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР), която разработва методически указания за отчетност на тяхната дейност, част от които засягат ESG отчитането. След това КЕВР текущо изисква разработване на различни планови документи и стриктно наблюдава тяхното изпълнение. Всичко това създава дисциплина и култура на отчетност и прозрачност, с която може да се обяснят добрите резултати на тези предприятия при ESG отчитането. Под равнището на съвкупния индикатор се намират предприятията от секторите на здравеопазването, транспорта и промишлеността. При тях се наблюдава необходимост от по-нататъшно развитие на практиките, свързани с ESG отчетността, прозрачността и систематичното представяне на информация.

На четвърто място, дори в рамките на един и същ сектор се наблюдават значителни различия между предприятията, което показва липса на унифициран подход към ESG отчитането. Това потвърждава, че обхватът и качеството на оповестяването са силно зависими от управленските решения и вътрешната организация на процесите, а не само от външни регулаторни изисквания.

На пето място, лидерската позиция между трите стълба на ESG се заема от социалния стълб, следван с малка разлика от управленски стълб. Под равнището на съвкупния индикатор за ESG оповестяване се намира екологичния стълб, който изисква най-сериозна подготовка, инвестиции и развитие на институционален капацитет. Това е характерна слабост за повечето европейски предприятия, която идва от административния характер на налагане на ESG

отчитането, за разлика от американските компании, при които това става под натиск от инвестиционната общност.

В заключение, наблюдаваните модели на екологично оповестяване показват необходимост от съществено развитие в посока на по-голяма систематичност, количествена обезпеченост и съпоставимост на данните.

ESG отчитането в България навлиза в нов етап, когато предприятията ще бъдат изправени пред необходимостта да преминат от ограничено нефинансово разкриване към цялостно интегрирани системи за устойчиво управление. Успешната адаптация към европейската рамка ще зависи от способността на предприятията да изградят надеждни процеси, системи за данни и управленски капацитет.

Адаптацията към развиващата се ESG рамка ще изисква от държавните предприятия постепенно укрепване на вътрешния капацитет за събиране, управление и оповестяване на информация. В този контекст могат да се очертаят няколко основни области, които ще имат значение за бъдещото развитие на отчетността. Сред тях са необходимостта от по-добро съответствие с регулаторните изисквания, развитието на надеждни системи за управление на ESG данни и повишаването на прозрачността и съпоставимостта на информацията. Наред с това наличието на по-структурирана и надеждна ESG информация би могло да има значение и за достъпа до финансиране, доверието на заинтересованите страни и общата оценка на устойчивостта и управленския капацитет на предприятията.

ЧАСТ V.

Резултати от анкетно проучване за ESG оповестяването в България

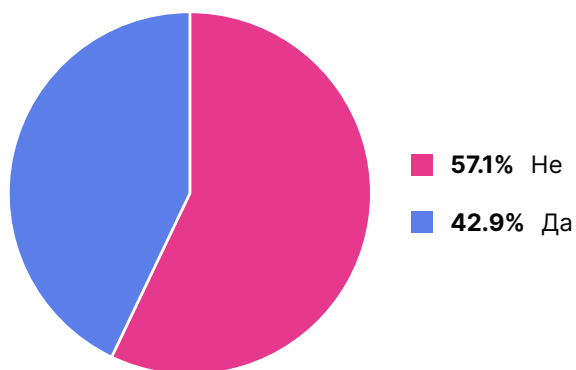
Юни, 2026 г.

Част V. Резултати от анкетно проучване за ESG оповестяването в България

В контекста на динамичните промени в европейската регулаторна рамка, свързана с устойчивото развитие и ESG отчетността, беше проведено и анонимно анкетно проучване сред публични дружества с цел да се проследят нагласите, възприятията и практическите предизвикателства пред предприятията в България по отношение на ESG оповестяванията. Идеята на проучването беше не само да допълни количествения анализ на публично оповестената информация, но и да даде по-добра представа за начина, по който самите предприятия възприемат регулаторните изисквания, ползите, затрудненията и бъдещите перспективи, свързани с ESG отчетността. Особено значение в този контекст имат последните промени в европейския регулаторен пейзаж, включително развитието на ESRS стандартите и промените, свързани с Omnibus пакета, които очертават нов етап в развитието на ESG отчетността и изискват постепено адаптиране на предприятията към променящите се регулаторни и пазарни очаквания.

В анкетната карта бяха включени 7 въпроса, а в проучването участваха 21 предприятия от различни сектори на икономиката.

По първия въпрос – „Докладвахте ли ESG информация за финансовата 2024 г.“ – 42.9% от дружествата (9 от 21) посочват, че са докладвали ESG информация, докато 57.1% не са извършвали подобно оповестяване. Резултатът показва, че ESG отчетността все още не е достигнала до устойчиво широко приложение сред публичните дружества, въпреки засилващата се регулаторна рамка и нарастващите очаквания на инвеститорите и пазара (Фиг. 40).

Фиг. 40. Отговори на въпроса „Докладвахте ли ESG информация за финансовата 2024 година?“

По втория въпрос, свързан с основния мотив за ESG оповестяване, най-често посочван фактор са регулаторните изисквания (66.7% от дружествата, които докладват ESG информация, Фиг. 41). Следват подготовката за бъдещи регулаторни изисквания (55.6%), както и изискванията на инвеститори или клиенти и стратегическата ангажираност към устойчивостта (по 33.3%). Значително по-слабо присъства мотивът, свързан с подобряване на ESG рейтинга. Това показва, че ESG отчетността все още се възприема предимно като процес, обусловен от външни изисквания и очаквания, а не толкова като самостоятелен инструмент за конкурентно позициониране.

Фиг. 41. Отговори на въпроса „Кой беше основният мотив за оповестяването на ESG информация?“

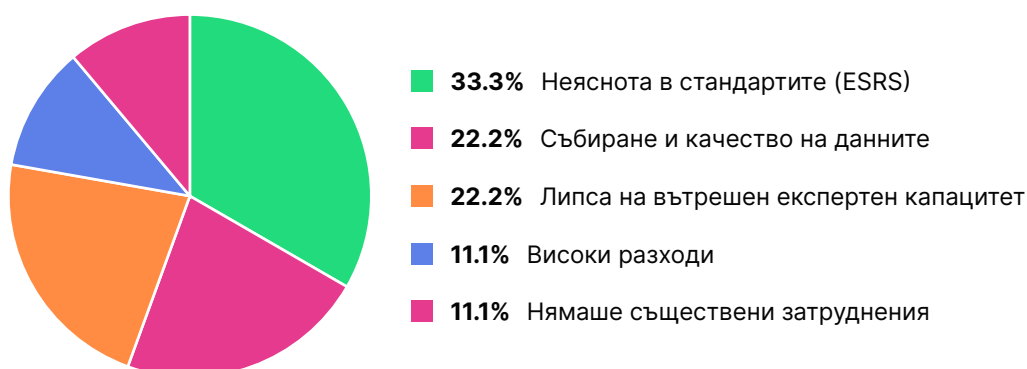
Отговорите на третия въпрос – относно конкретните ползи от ESG докладването – показват по-скоро умерено възприемане на преки положителни ефекти (Фиг. 42). Най-често посочваните ползи са подобряване на вътрешните процеси и управлението на риска, както и по-добра прозрачност спрямо заинтересованите страни (по 44.4% от докладващите дружества). Част от предприятията посочват, че все още е твърде рано за оценка на ефекта от ESG докладването (33.3%), а други заявяват, че към момента не наблюдават конкретни ползи. Това подсказва, че за значителна част от дружествата ESG отчетността все още е в ранен етап на интеграция.

Фиг. 42. Отговори на въпроса „Наблюдавахте ли конкретни ползи от ESG докладването“ (при възможен повече от един верен отговор)

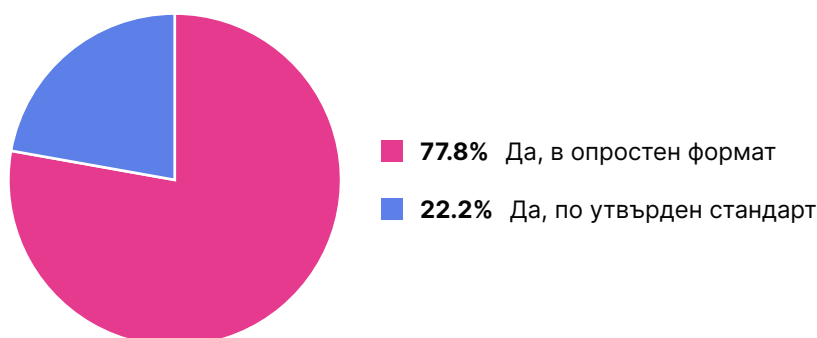
По четвъртия въпрос – за най-сериозните предизвикателства при ESG докладването – най-често са посочени неяснотата в ESRS стандартите и проблемите, свързани със събирането и качеството на данните (по 33.3%). Следват липсата на вътрешен експертен капацитет (22.2%) и високите разходи (11.1%). Резултатите показват, че основните затруднения са свързани не

толкова с принципното приемане на ESG концепцията, колкото с практическото ѝ прилагане, наличието на данни и необходимия организационен капацитет (Фиг. 43).

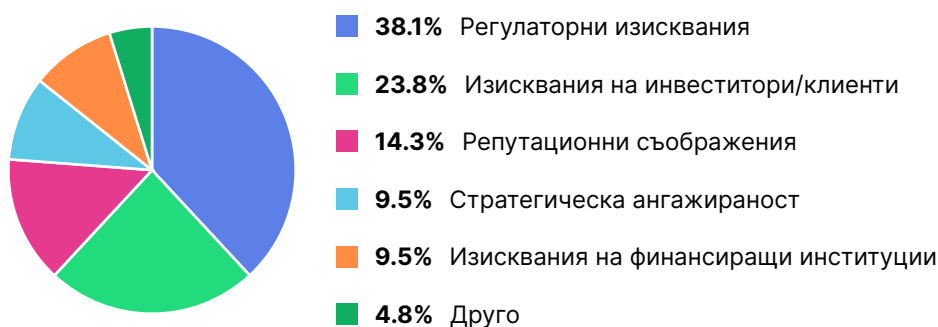
Фиг. 43. Отговори на въпроса „Кое беше най-сериозното предизвикателство пред ESG докладването?“

По петия въпрос, свързан с бъдещите намерения за ESG докладване, всички дружества, които вече оповестяват ESG информация, заявяват намерение да продължат и през следващите години. В същото време 77.8% от тях посочват, че възнамеряват да го правят в опростен формат спрямо наличните данни и ресурси, а едва 22.2% заявяват, че ще се придържат към утвърден стандарт. Това показва, че предприятията са склонни да продължат ESG отчетността, но при стремеж към по-прагматичен и адаптиран към реалните им възможности подход (Фиг. 44).

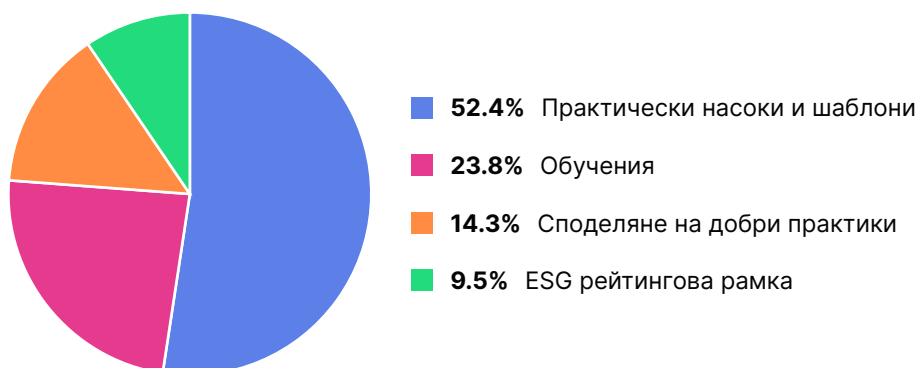
Фиг. 44. Отговори на въпроса „Планирате ли ESG докладване за 2025 г. и следващите години“

Отговорите на шестия въпрос – относно основния мотив за продължаване или започване на ESG докладване – отново поставят на първо място регулаторните изисквания (38.1% от всички участници в анкетата). Следват изискванията на инвеститори и клиенти (23.8%), репутационните съображения (14.3%), както и стратегическата ангажираност и изискванията на финансиращи институции. Това потвърждава, че външният натиск – регулаторен и пазарен – остава водещ двигател на ESG отчетността (Фиг. 45).

Фиг. 45. Отговори на въпроса „Какъв би бил основният мотив да продължите/да започнете ESG докладване?“

По последния въпрос, свързан с необходимата подкрепа за предприятията, ясно доминира необходимостта от практически насоки и шаблони, посочена от 52.4% от дружествата. Следват обученията (23.8%), споделянето на добри практики (14.3%) и изграждането на ESG рейтингова рамка (9.5%). Резултатите показват, че предприятията имат нужда преди всичко от по-практически ориентирани инструменти и методическа подкрепа за прилагане на ESG изискванията (Фиг. 46).

Фиг. 46. Отговори на въпроса „Какъв тип подкрепа би била най-полезна за Вашето предприятие?“

Изводи и препоръки

Резултатите от анкетното проучване показват, че ESG отчетността в България все още се намира в етап на активно развитие и адаптация към променящата се европейска регулаторна рамка. Въпреки че част от предприятията вече са започнали да изграждат по-структурирани практики за ESG оповестяване, за значителна част от дружествата този процес остава в начален етап и е свързан преди всичко с необходимостта от съответствие с регулаторните изисквания. Данните сочат, че основният стимул за ESG докладване продължават да бъдат външните фактори – регулации, изисквания на инвеститори, банки и клиенти, докато възприемането на ESG като източник на стратегическо конкурентно предимство все още е по-слабо изразено.

В същото време резултатите показват, че предприятията постепенно започват да осъзнават и вътрешните ползи от ESG отчетността, особено по отношение на подобряването на вътрешните процеси, управлението на риска и комуникацията със заинтересованите страни. Наред с това обаче ясно се открояват и редица практически затруднения, свързани с прилагането на ESG изискванията – сложността на стандартите, липсата на достатъчно структурирани данни, ограниченият вътрешен експертен капацитет и необходимостта от допълнителни организационни ресурси.

Особено показателен е фактът, че българските предприятия поставят силен акцент върху необходимостта от практически насоки, шаблони, обучения и споделяне на добри практики. Това показва, че на настоящия етап се очертава ясно нуждата от по-голяма практическа подкрепа за тяхното прилагане.

Следователно резултатите от анкетата потвърждават и основните изводи от количествения анализ на ESG оповестяванията – в България вече е налице видим процес на развитие на ESG отчетността, но степента на зрялост, систематичност и количествено обезпечаване на информацията остава неравномерна между отделните предприятия и сектори.

В този контекст резултатите от анкетното проучване очертават необходимостта от по-голяма методическа и практическа подкрепа за предприятията при прилагането на ESG изискванията. Особено значение биха имали разработването на практически насоки, примерни шаблони и секторно ориентирани добри практики, както и организирането на обучения и инициативи за обмен на опит. Наред с това предприятията биха могли постепенно да насочат усилията си към изграждане на вътрешен капацитет за събиране, анализ и управление на ESG данни, както и към по-добра интеграция на устойчивостта в процесите на стратегическо управление и управ-

ление на риска. В условията на развиваща се европейска регулаторна рамка подобен подход би подпомогнал по-последователното и ефективно развитие на ESG отчетността в България.

Заклучение

Юни, 2026 г.

Заклучение

В обобщение, резултатите от изследването показват, че ESG отчетността в България се намира в етап на активен преход и постепенно институционализиране. В различните групи предприятия вече се наблюдава реален напредък в изграждането на политики, управленски рамки и практики за устойчиво отчитане, но този процес протича с различна скорост и степен на зрялост в отделните сектори.

Анализът показва, че най-добре развити остават по-общите и концептуални елементи на ESG оповестяването – политики, стратегически ангажменти, управленски подходи и общи цели. Значително по-ограничено остава представянето на количествени показатели, методологии, системи за измерване и проследяване на въздействията, както и информация, позволяваща реална съпоставимост между предприятията. Именно тук се очертават и основните предизвикателства пред бъдещото развитие на ESG отчетността в България.

Сред разглежданите групи предприятия банковият сектор демонстрира най-висока степен на структурираност и интеграция на ESG практиките, което в значителна степен е свързано както с европейската регулаторна рамка, така и с влиянието на международните банкови групи. При държавните предприятия се наблюдава значително по-неравномерна картина, като секторната специфика и управленският подход оказват силно влияние върху степента и качеството на оповестяването. Енергийният сектор показва относително по-висока степен на развитие, докато при секторите на здравеопазването, ВиК инфраструктурата и част от транспортните предприятия ESG отчетността остава по-ограничена и фрагментарна.

В по-широк контекст резултатите показват, че предприятията в България постепенно започват да се адаптират към логиката на европейските стандарти за устойчиво отчитане, дори в условията на променяща се регулаторна рамка и поетапното въвеждане на изискванията след промените, свързани с Omnibus пакета. Независимо от прецизирането на обхвата и темповете на прилагане на регулациите, посоката на развитие остава ясно очертана – към по-висока прозрачност, по-добра съпоставимост и по-дълбока интеграция на ESG факторите в управленските и стратегическите процеси.

В този смисъл настоящият доклад следва да се разглежда не само като моментна снимка на текущото състояние на ESG отчетността, но и като индикатор за степента на подготвеност на предприятията за следващия етап от развитието на европейската рамка за устойчиво развитие. Анализът показва, че преходът от формално съответствие към реално интегрирано, измеримо и стратегически ориентирано ESG управление все още е в процес на развитие, но при част от предприятията вече са видими основите на тази трансформация.

ДОКЛАД
ОТНОСНО ESG ОПОВЕСТЯВАНИЯТА
НА КОМПАНИИТЕ В БЪЛГАРИЯ
ПРЕЗ 2024 Г.

Юни, 2026 г.